



Finanțat de Uniunea Europeană



cooperare
germană

DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

METODE ȘI PRACTICI DE ABILITARE A CETĂȚENILOR PENTRU SERVICII MAI BUNE ÎN COMUNITĂȚI



Octombrie 2021

Prezentul Ghid este elaborat de Asociația Obștească Centrul "CONTACT-Cahul" în cadrul proiectului "Suport în Abilitarea cetățenilor din Regiunea de Dezvoltare Sud", parte a proiectului național „Abilitarea cetățenilor în Republica Moldova” finanțat de Uniunea Europeană și implementat de către Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei.

Scopul proiectului este abilitarea cetățenilor din Regiunea de Dezvoltare Sud, prin formarea și consolidarea capacităților societății civile pentru o participare mai activă în procesele decizionale, contribuind la responsabilizarea autorităților publice și diminuarea corupției. Proiectul se implementează în raioanele: Cahul, Cantemir, Leova, Cimișlia, Taraclia, Căușeni, Ștefan Vodă, Basarabeasca.

Ghidul "Metode și practici de abilitare a cetățenilor pentru servicii mai bune în comunități" are scopul să scoată în evidență metode și practici eficiente de lucru cu cetățenii bazate pe implicarea activă în acțiuni de sensibilizare, conștientizare, planificare participativă și monitorizare cetățenească a serviciilor publice locale.

În lucrul cu cetățenii nu există rețete, există experiență acumulată, idei, teorii bazate pe cercetări noi, practici confirmate, care și-au demonstrat în timp eficiența și utilitatea.

Ghidul însumează 26 metode și practici de succes, reprezentând un instrument de lucru pentru Organizațiile Societății Civile, Autoritățile Publice Locale, liderii comunitari și orice instituție interesată să aibă o perspectivă clară asupra modului de lucru cu cetățenii în dezvoltarea locală. Întregul ghid are un pronunțat caracter aplicativ, deoarece reflectă cele mai valoroase experiențe extrase din activitatea OSC-urilor din regiunea de sud, beneficiare a Programului de Granturi Locale. Prin suportul oferit de Uniunea Europeană prin intermediul programului au fost dezvoltate capacitățile a 18 OSC-uri, care au implementat 20 proiecte în valoare de 594 000 euro, pe parcursul perioadei august 2020-octombrie 2021.

Acest ghid poate deveni o sursă de inspirație și un punct de start pentru planificarea și realizarea activităților de lucru cu cetățenii, constituind un fundament pentru implementarea unor noi proiecte de succes în regiune și țară. Colecția de metodologii și modele sunt descrise detaliat și pot fi utile atât pentru practicienii din domeniul de dezvoltare a serviciilor publice locale, dar și pentru toți, care se întâlnesc pentru prima dată cu aceste domenii.

Ghidul a fost elaborat de către Strelciuc Silvia, expertă națională în dezvoltare locală cu implicarea activă a 18 OSC-uri beneficiare de granturi și echipa de implementare a proiectului:

Cucereanu Mihail, director executiv;

Lupan Cristina, manageră de proiect;

Mocan Cristina, asistentă de proiect;

Stoianov Felicia, asistentă de proiect;

Cecan Viorica, specialistă relații cu publicul

Introducere - Să definim "abilitarea cetățenilor".

Practici sectoriale de implicare a cetățenilor în prestarea serviciilor publice de aprovizionare cu servicii de apă și canalizare, eficiență energetică și managementul deșeurilor solide.

6

1. Uniți în promovarea Eficienței energetice (domeniu tematic 1)

7

- 1.1. „Centrul de Resurse și Mediu – instrument durabil de promovare a eficienței energetice în regiunea de sud”, Asociația Obștească LT & LICEUM, or. Leova 8
- 1.2. „Crearea serviciilor publice de termoficare în or. Cantemir pe bază de biomasă și elaborarea documentelor de politici pentru sustenabilitatea serviciului”, Asociația Obștească Alianța pentru Eficiență Energetică și Regenerabile, or. Cantemir 10
- 1.3. „Copiii desenează la tema „Școala mea de vis eficientă energetic”, Asociația Obștească ECOS CUT, s. Văleni, Cahul 12
- 1.4. „Energel mobilizează generații” la Concursul „TVC - Duelul generațiilor”, Asociația Obștească ECOS CUT, s. Văleni, Cahul 14
- 1.5. „Concursuri școlare pentru promovarea eficienței energetice: concurs de desene, stikere și proiecte digitale 3D”, Asociația Obștească ”For Happiness”, or. Basarabeasca 15
- 1.6. „Învățăm să măsurăm temperatura în instituțiile de învățământ cu camera de termoviziune”, Asociația Obștească ”Kaizen Grup”, or. Basarabeasca 16
- 1.7. „Implicarea cetățenilor în planificarea strategică locală”, Asociația Obștească de dezvoltare durabilă în mediul rural „RĂDĂCINI SOLIDARE”, s. Cociulia, Cantemir 18
- 1.8. „Campania de advocacy: ”Nu luați economiile copiilor!” AO AEER, or. Cantemir 20

2. Soluții de alimentare cu apă și sanitație durabilă (domeniu tematic 2)

23

- 2.1. „Metode eficiente de informare a cetățenilor privind necesitatea conectării la serviciile de aprovizionare cu apă și canalizare”, Asociația Obștească AZI, mun. Cahul 24
- 2.2. „Grupul de Monitorizare Locală – instrument de învățare a cetățenilor privind monitorizarea gestionării investițiilor”, Asociația Obștească INTECO, s. Colibași, Cahul 27
- 2.3. „Sisteme descentralizate de canalizare - soluții de sanitație durabilă”, AO INTECO, s. Colibași, Cahul 29
- 2.4. „Sondajul de opinie ca metodă de identificare a gradului de satisfacție pentru rezultatul proiectului și de îmbunătățire a calității serviciului public”, Asociația Obștească AQUA-TAR-SAN, s. Novosiolovca, Taraclia 30
- 2.5. „Măsuri de sprijin a grupurilor vulnerabile pe perioada pandemiei de Covid-19”, AO AQUA-TAR-SAN, s. Novosiolovca, Taraclia 31

3. Abilitare pentru îmbunătățirea managementului deșeurilor (domeniu tematic 3)

32

- 3.1. „Concursul ”Căpăcele vesele”, AO AEER, or. Cantemir 33
- 3.2. „Jocul cu subiect ecologic – metodă de formare a culturii ecologice la copii”, Asociația Obștească ACTIVEWOMEN, mun. Cahul 35
- 3.3. „Lecții interactive pentru elevi cu genericul ”Tinerii pentru Eco Plastic”!, Asociația Obștească APĂ CURATĂ, s. Slobozia Mare, Cahul 37
- 3.4. „Patrula Eco-Manta – instrument de responsabilizare locală pentru starea de mediu”, Asociația Obștească ASOCIAȚIA BĂȘTINAȘILOR DIN COMUNA MANTA-ACASĂ CU DOR 39
- 3.5. „Primar pentru o zi” – acțiuni de afirmare a tinerilor în domeniul protecției mediului, Asociația Obștească Centrul Informațional Tighina, or. Căușeni 41
- 3.6. „Experimentul social - metodă de analiză a atitudinii și reacției populației la problemele de mediu”, Asociația Obștească PERSPECTIVA, mun. Cahul 43
- 3.7. „Bugetul Inițiativelor Civice – instrument de participare a cetățenilor în gestionarea finanțelor publice”, Asociația Obștească Dezvoltare prin Implicare, or. Cimișlia 45
- 3.8. „Testarea experimentală a colectării gunoiului”, Asociația Obștească ”Centrul de Dezvoltare Durabilă Rural-21”, or. Ștefan Vodă 47
- 3.9. „Creăm împreună cu cetățenii serviciul de MDS de la 0”, Asociația Obștească CAPACLIA-ALSACIA, s. Capaclia, Cantemir 49
- 3.10. „Ghidul privind elaborarea planurilor locale de gestionare a deșeurilor”, AO ”Centrul de Dezvoltare Durabilă Rural-21”, or. Ștefan Vodă 51
- 3.11. „Parteneriat local – în campania de repartizare a pubelelor în sectoarele mun. Cahul”, AO PERSPECTIVA, mun. Cahul 52
- 3.12. „Mass-media – un partener important în lucrul cu cetățenii”, Asociația Obștească Agenția pentru Democrația Locală din Moldova, or. Cimișlia 54
- 3.13. „Elaborarea Strategiei intercomunitare de mediu și dezvoltare durabilă în spațiul rezervației Biosferei ”Prutul de jos”, AO APĂ CURATĂ, s. Slobozia Mare, Cahul 56

4. Concluzii și recomandări finale

58

GIZ	Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei
UE	Uniunea Europeană
RDS	Regiunea de Dezvoltare Sud
PGL	Programul de Granturi Locale
AAC	Aprovizionare cu Apă și Canalizare
EE	Eficiență Energetică
MDS	Managementul Deșeurilor Solide
AO	Asociație Obștească
AEER	Asociația Obștească Alianța pentru Eficiență Energetică și Regenerabile
OSC	Organizație a Societății Civile
ODD	Obiectiv de Dezvoltare Durabilă
APL	Administrația Publică Locală
CDL	Comitetul de Dezvoltare Locală

Să definim "abilitarea cetățenilor".

Noțiunea de abilitare este destul de utilizată la momentul actual. Conform "Ghidului pentru mobilizarea comunității în scopul abilitării" elaborat în cadrul Programului Comun de Dezvoltare Locală Integrată al PNUD* "abilitarea este definită drept punctul de pornire al dezvoltării locale și elementul central al acesteia alături de administrarea publică și de prestarea serviciilor la nivel local. Abilitarea este procesul care asigură posibilitatea reală ca o persoană sau un grup de persoane, în principal persoane marginalizate, social-excluse și discriminate, să poată face și să-și exprime alegerile, și să-și transforme alegerile în acțiuni și rezultate dorite".

În sens îngust, abilitarea se axează pe nevoia de a atrage și capacita grupurile vulnerabile pentru a participa în luarea deciziilor, ce vizează problemele, care le afectează viața, iar în sens larg aceasta presupune implicarea și capacitatea tuturor categoriilor de populație pentru o participare mai eficientă în administrarea și monitorizarea treburilor publice, inclusiv a serviciilor publice prestate în localități.

Procesul de abilitare are ca scop creșterea gradului de auto-administrare locală, preluarea controlului și a responsabilității asupra propriei vieți. Abilitarea este și proces, și rezultat. Ca proces abilitarea include o serie de pași și acțiuni bine gândite și realizate de actori cheie: Autorități Publice Locale, Organizații ale Societății Civile, instituții publice ș.a. Pentru a atinge un nivel semnificativ de abilitare a cetățenilor sunt necesare acțiuni de:

- Informare și conștientizare
- Instruire și formare de capacități
- Consiliere și consultare publică
- Cooperare locală inter-sectorială și intra-sectorială
- Mobilizare comunitară

Ca urmare a acestor acțiuni se produce abilitarea, de aceea acest proces nu este nici simplu, și nici rapid. În procesul de abilitare un rol esențial revine Organizațiilor Societății Civile, care activează "la firul ierbii". Pentru catalizarea efortului de abilitare acestea își asumă roluri de Mobilizatori sau Mentori comunitari. Astfel de mobilizatori comunitari au fost cele 18 OSC-uri din 8 raioane ale RDS, care au realizat proiecte și inițiative de abilitare a cetățenilor.¹

În continuare vă propunem să lecturați practici sectoriale de implicare a cetățenilor în prestarea serviciilor locale. Conform proiectului "Abilitarea cetățenilor în Republica Moldova" finanțat de UE și implementat de GIZ, domeniile de referință sunt:

- eficiența energetică;
- aprovizionarea cu servicii de apă și canalizare;
- managementul deșeurilor solide.

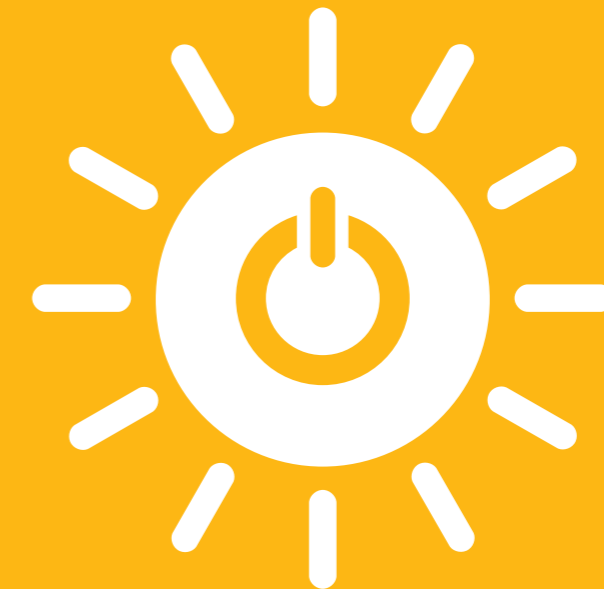
Prin intermediul practicilor vizate **OSC-urile din regiunea de sud și-au adus contribuția la soluționarea unor probleme din teritoriu, ținând și spre realizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă.**

Metodele și practicile cumulate în acest ghid vin să formeze și să consolideze capacitățile de lucru cu cetățenii de diferite vârste pentru construirea unor comunități cu cetățeni informați, consultați, implicați și abilitați. Elementele prezentate în ghid constituie o sursă de inspirație pentru practica de dezvoltare comunitară de zi cu zi. Astfel:

- *Metodele, strategiile și exemplele de bună practică au fost utilizate de OSC-uri și pot constitui modele de aplicat la nivel local. La necesitate acestea pot fi adaptate și ajustate în corespundere cu specificul local;*
- *Fiecare cititor și utilizator poate aduce o doză nouă de creativitate în aceste metode, important ca scopul final de abilitare a cetățenilor să fie respectat;*
- *Exemplele propuse sunt eficiente, utile, inovative și reușesc să producă schimbări la nivel de implicare și abilitare cetățenească.*

¹ Simon Forrester, consultant internațional în domeniul mobilizării comunității. "Ghid Pentru mobilizarea comunității în scopul abilitării, Republica Moldova. PNUD/PCDLI, August 2011, pag. 12.

7 ENERGIE CURATĂ ȘI LA PREȚURI ACCESIBILE



Denumirea practicii 1.1	"Centrul de Resurse și Mediu – instrument durabil de promovare a eficienței energetice în regiunea de sud"
Implementare	AO LT & LICEUM
Denumirea proiectului	Abilitarea cetățenilor în utilizarea tehnologiilor moderne de eficiență energetică și surse de energie regenerabilă
Locație	Or. Leova, r-l Leova

Centrul de Resurse și Mediu din or. Leova a fost creat cu scopul de a promova și încuraja utilizarea tehnologiilor moderne ce țin de eficiența energetică și sursele de energie regenerabilă. Centrul oferă servicii de informare, educație, instruire și dezvoltare aptitudini pentru sporirea conștiinței ecologice a elevilor, părinților și populației din localitate și regiunea de sud. Centrul este dotat cu mobilier, echipament și tehnologii performante, care promovează reducerea intensității energetice, valorificarea surselor regenerabile de energie și diverse oportunități de eficientizare a consumului energetic. Pentru prestarea serviciilor centrului sunt antrenați experți și specialiști, care vă pot oferi sfaturi profesionale și utile.

La Centrul de Resurse și Mediu din Leova se desfășoară diverse tipuri de activități:

- seminare informative pentru creșterea gradului de conștientizare a necesității utilizării tehnologiilor inovative de eficientizare energetică și utilizare a surselor de energie regenerabilă;
- dezbateri publice la diferite teme pentru elevi din diferite instituții educaționale. Una din teme discutate este "Omenirea trebuie complet să renunțe la combustibilii fosili?";
- organizarea Flashmob-urilor cu tinerii, acestea fiind acțiuni atractive și captivante. Acestea se realizează în locuri publice cu acces deschis pentru cetățeni. Voluntarii sunt echipați cu costume cu simbolica proiectului. Asigurarea sonorizării, muzica veselă, elemente de dans modern, strigarea de slogane, face ca publicul să fie atras și implicat.



După flashmob se repartizează materiale promoționale, ca cetățenii să citească mai detaliat informații despre eficientizarea energetică. Flashmob-urile tematice se organizează către Zilele Europei, Ziua Pământului, Ziua Eficienței Energetice ș.a.;

- evenimente cu tematica "Ora Energiei". În conformitate cu Planul de Management Energetic a liceului în cadrul orelor de Dezvoltare personală profesorii desfășoară activități cu tematica Ora Energiei.
- la Centrul de Resurse și Mediu profesorii liceului petrec ore de științe, fizică, biologie, dezvoltare personală. Tot aici sunt primite în vizită grupuri de elevi și profesori din diverse instituții educaționale din oraș, raion și regiune.
- copiii sunt antrenați în concursuri de desen cu genericul "MOLDOVA ECO ENERGETICĂ".

Vizitează Centrul de Resurse și Mediu din Leova (adresa poștală: str. Ștefan cel Mare 58) sau accesează link-ul: <https://www.facebook.com/LTLiceum2020>



Denumirea practicii 1.2	"Crearea serviciilor publice de termoficare în or. Cantemir pe bază de biomasă și elaborarea documentelor de politici pentru sustenabilitatea serviciului"
Implementare	AO AEER
Denumirea proiectului	Consolidarea capacităților locale pentru implementarea strategiei pentru energia durabilă în or. Cantemir (CCLISED)
Locație	Or. Cantemir, r-l Cantemir

Orașul Cantemir a aderat la inițiativa europeană „Convenția Primarilor pentru Energie și Climă” în 2012, asumându-și responsabilitatea de a reduce consumul de energie și emisiile de CO2. Una din acțiunile propuse în Planul de Acțiuni pentru Energie Durabilă (PAED), elaborat de administrația locală cu partenerii locali, a fost utilizarea surselor de energie regenerabilă disponibile în raza orașului. A fost elaborat un studiu de fezabilitate pentru a determina cantitatea de materie primă disponibilă pentru acoperirea necesarului de energie termică pentru Grădinița nr. 2 și Liceul „M. Eminescu” din or. Cantemir. Fiindcă potențialul de biomasă este considerabil, în continuare s-au realizat următorii pași:

a) Consultări publice la care s-au discutat aspecte legate de construcția complexului de biomasă și a lanțului logistic de aprovizionare cu energie termică a celor mai mari instituții educaționale din or. Cantemir. Ca rezultat, s-a constatat că valorificarea biomasei este condiționată de asigurarea unor investiții în utilaj (tocător de biomasă) și organizarea unor servicii publice de termoficare care va asigura colectarea și procesarea biomasei în termenii stabiliți.

b) Achiziționarea tocătorului. În cadrul proiectului a fost procurat un tocător, destinația căruia este colectarea și tocarea deșeurilor lemnoase. Biomasă se obține în urma lucrărilor de curățare a livezilor și podgoriilor, fiind utilizată în calitate de combustibil la centrala termică de biomasă. Folosirea tocătorului, aduce un enorm beneficiu de mediu: este redusă la zero necesitatea arderii deșeurilor vegetale și asigură utilizarea acestora la încălzirea instituțiilor educaționale.



c) Oferirea de expertiză APL Cantemir și elaborarea unor documente de politici publice locale

A fost organizat un grup de lucru din reprezentanții Primăriei or. Cantemir, Întreprinderea Municipală Apă-Canal Cantemir, echipa de proiect, reprezentanți ai OSC și cetățeni, care au participat la elaborarea unui plan de acțiuni ce vizează crearea complexului de biomasă pentru serviciile publice de termoficare. S-a luat decizia de înființare a serviciului/departamentului în cadrul întreprinderii existente IM Apă Canal, care va fi responsabil pentru colectarea biomasei, producerea și livrarea energiei termice, întreținerea în bună stare și exploatarea centralelor termice pe Gaz Natural și Biomasă. Ca urmare:

- prin decizia Consiliului Municipal Cantemir a fost aprobată înființarea serviciului de termoficare din biomasă în cadrul IM Apă Canal existente;
- suport juridic în elaborarea documentației statutare și procedurilor administrative;
- lucrul cu agenții economici din sectorul vitivinicol și încheierea acordurilor de colectare a biomasei;
- construcția platformei (depozitului) pentru stocarea și prelucrarea combustibilului din biomasă.



Denumirea practicii 1.3	Copiii desenează la tema „Școala mea de vis eficientă energetic”
Implementare	AO Ecoscut
Denumirea proiectului	”Energel în acțiune”
Locație	s. Văleni, r-I Cahul

Eficiența energetică este încă o noțiune greu de înțeles practic. Pentru a informa comunitatea și a spori gradul de înțelegere a necesității asigurării eficienței energetice în lucrul cu copiii și tinerii OSC-urile au folosit metode simple și accesibile.

De ce desenele sunt o formă utilă în educația ecologică a elevilor? Desenând copiii își dezvoltă creativitatea și își îmbunătățesc abilitățile fizice, cognitive și emoționale. Desenele contribuie la dezvoltarea culturii generale, deoarece, deseori, trebuie să deseneze la o anumită temă. Iar pentru aceasta trebuie să cerceteze, să se informeze, să descopere idei noi și să le aplice pe foaia de desen.

În Gimnaziul „Ștefan cel Mare” din s. Văleni, a fost organizat un concurs de desene pentru elevii claselor primare și gimnaziale cu genericul „Școala mea de vis”. Scopul concursului a fost promovarea energiei verzi în rândul copiilor, a surselor de energie regenerabilă și nepoluante. Tematica a fost una nu prea simplă pentru elevi. Necăutând la aceasta copiii au fost foarte activi, fiind depuse la concurs 88 de desene. Lucrările au fost expuse în cadrul unui vernisaj la sediul Clubului ecologic din gimnaziu.

Desenele au fost evaluate împreună cu artistul plastic mural, Radu Dumbravă, fiind selectați 20 de premianți, care au fost mai creativi și au promovat mai interesant energia verde. Apoi a fost selectată cea mai ingenioasă și sugestivă lucrare, care a fost pictată pe peretele lateral al clădirii gimnaziului. Pictura a fost aplicată de Radu Dumbravă împreună cu tinerii premianți. A fost o nouă și neobișnuită experiență pentru tineri. Concursul de desene a sporit receptivitatea tinerilor și a stimulat interesul pentru creație. Mare este bucuria autoarei desenului, care fiind în clasa VIII-a a lăsat o urmă în satul de baștină, în inima copiilor și a tuturor vălenașilor.



Aplicarea picturii pe clădirea gimnaziului a schimbat aspectul estetic și a dat instituției și localității o orientare educativă. Instituția este amplasată pe traseul național R 34 și desenul zilnic bucură privirea și promovează planeta verde în rândul a sute de trecători și vizitatori, care se deplasează dinspre/spre vama Giurgiulești.



Denumirea practicii 1.4	"Energel mobilizează generații" la Concursul „TVC - Duelul generațiilor”
Implementare	AO Ecoscut
Denumirea proiectului	"Energel în acțiune”
Locație	s. Văleni, r-l Cahul

Mascota proiectului implementat de AO Ecoscut a fost Copilul cu numele "Energel". Concursul de TVC "Duelul generațiilor" a avut ca generic „Energel mobilizează generații”. La concurs au participat 3 echipe constituite din elevi, părinți și bunici. În cadrul echipelor au fost atrași cei mai activi elevi ai clasei a IX-a, cei mai implicați părinți (membri ai Comitetului părintesc) și cei mai curajoși bunici (membrii Ansamblului etnofolcloric „Vălenășitele”). Echipele concurente s-au numit: „Raze de Soare”, „Ploaia” și „Puterea vântului”. Probele concursului:

- **Salutul.** Echipele s-au prezentat și au interpretat cântece și poezii cu tematica „Resurse alternative de energie”. Echipa „Raze de Soare” (copii de 12-15 ani) au promovat energia solară; echipa „Ploaia”(adultți -30-50 ani) au pus accent pe promovarea apei, iar cei vârstnici - „Puterea vântului” (50-65 ani) au accentuat că vântul este o sursă eficientă de producere a energiei alternative.
- **Descifrarea emblemelor.** Echipele au făcut schimb de embleme, pregătite în prealabil și au descifrat mesajul ascuns al emblemelor - eficiență energetică într-o școală prietenoasă copiilor.
- **Concursul echipelor „Cei trei purceluși”.** Echipele au prezentat 3 căsuțe-machete din diferite materiale: paie, nuiile și piatră, fiind evidențiate avantajele și dezavantajele comparative dintre casele moderne și cele tradiționale.
- **Miss Energica.** Fiecare echipă a demonstrat câte 4 costume confecționate din materiale reciclabile: PET-uri din plastic, saci menajeri, maculatură etc. Gala costumelor produse din deșeuri a scos în evidență oportunitatea reutilizării materialelor reciclabile pentru protecția mediului ambiant.
- **Tema pentru acasă.** Au fost prezente scenete umoristice cu tematica "Cald și bine e la noi Acasă". Scopul probei a fost aplicarea creativității, demonstrarea aptitudinilor artistice și conștientizarea comunității cu privire la energia verde.



Concursul de TVC a fost un exemplu de mobilizare locală, deoarece în procesul de pregătire și desfășurare pe lângă elevi și profesori s-au implicat activ reprezentanții primăriei Văleni, Casei de Cultură, Bibliotecii Publice „Gh. Vodă” și ansamblului etnofolcloric „Vălenășitele”. Efecte finale:



- atragerea cetățenilor în acțiuni de sensibilizare;
- conștientizarea populației cu privire la necesitatea asigurării eficienței energetice și promovarea resurselor Eco în viața de toate zilele;
- cunoașterea metodelor de conservare a energiei termice și a beneficiilor materialelor Eco pentru oameni și natură.

Denumirea practicii 1.5	"Concursuri școlare pentru promovarea eficienței energetice: concurs de desene, stikere și proiecte digitale 3D"
Implementare	AO „For Happiness”
Denumirea proiectului	„Eficiență economică prin eficiență energetică”
Locație	Or. Basarabeasca, r-l Basarabeasca

AO „For Happiness” a desfășurat mai multe concursuri cu elevii, care au avut ca scop promovarea eficienței energetice în rândul copiilor și tinerilor. În dependență de categoria de vârstă (școală primară, gimnaziu sau liceu) au fost organizate 3 concursuri:

1. **Concursul de desene pe asfalt cu tema „Am grijă de planetă”** - pentru copiii din clasele primare. Elevii au reprezentat prin desen grija față de planetă.
2. **Concursul de stikere „Știu să fiu eficient energetic”** – pentru copiii din treapta gimnazială. Inițial elevii au fost instruiți de un profesor cum poate fi creat un produs prin aplicații digitale. Ei au creat lucrări pentru concurs punând pe ele slogane de eficiență energetică și economică.
3. **Concursul de proiecte digitale 3D la tema „Casa de vis eficientă energetic”.** Inițial elevii au fost instruiți în explorarea aplicațiilor digitale prin intermediul cărora au creat o casă cu elemente de eficiență energetică, au argumentat necesitatea realizării acestor măsuri și beneficiile pe termen lung. Unul din produsele elevilor poate fi vizualizat aici: <https://youtu.be/-QulQKkaTq0>



Echipa AO For Happiness a elaborat și un suport informațional numit "Eficiență economică prin eficiență energetică". Este un produs util pentru elevi (partea teoretică) și pentru cadre didactice (partea teoretică și practică). Suportul metodologic integrează informații utile pentru orele opționale din instituțiile de învățământ preuniversitar și pentru activități extra curriculare.

Suportul informațional poate fi vizualizat aici: <https://cutt.ly/5RvSBop>



Denumirea practicii 1.6	"Învățăm să măsurăm temperatura în instituțiile de învățământ cu camera de termoviziune"
Implementare	AO Kaizen Grup
Denumirea proiectului	"Abilitarea corpului didactic, părinților și elevilor din Basarabeasca pentru un mediu educațional eficient".
Locație	Or. Basarabeasca, r-l Basarabeasca

La tineri în perioada adolescenței și tinereții se formează valorile și deprinderile de viață. În perioada dată este critic să fie asigurată livrarea de informații corecte și implicarea directă a tinerilor în acțiuni de învățare și descoperire. Investiția în educația tineretului în domeniul eficienței energetice are cel mai bun și durabil efect pentru societate. Pentru a obține un efect multiplicator al instruirilor s-a recurs la:

1. Utilizarea principiului ToT (training of trainers) pentru a forma multiplicatori, care vor fi implicați în activități de informare a tinerilor;
2. Organizarea concursurilor de proiecte a tinerilor pentru stimularea interesului privind eficiența energetică prin căutarea de informații suplimentare și conceperea unor proiecte individuale.
3. Aplicarea democrației participative în rândul tinerilor la selectarea celor mai bune proiecte - tinerii prin votul lor au decis care sunt proiectele cele mai reușite care merită să primească seturi motivaționale.
4. Acțiuni de măsurare a temperaturii în clădirile instituțiilor educaționale din or. Basarabeasca.



Măsurările cu camera de termoviziune au fost efectuate și coordonate de reprezentanții asociației Kaizen Grup cu participarea reprezentanților instituțiilor școlare partener. În procesul de măsurări s-a făcut transfer de informații practice privind utilizarea aparatului de termoviziune. Participanții au putut observa punțile termice în structura clădirilor, în unele cazuri au fost identificate cablurile instalate în pereți, care permit identificarea zonelor cu risc sporit de scurtcircuit și zonele de cablu suprasolicitate datorită diferenței de temperatură. S-a observat, că la instituțiile care nu au avut lucrări de anvelopare ieșeau în evidență suprafețe mult mai largi care serveau drept punți termice (prezintă zone de pierderi de căldură) față de clădirile unde au fost efectuate lucrări de termoizolare. În așa mod, prin determinarea diferențelor de temperaturi s-a ajuns la concluzia privind necesitatea asigurării în instituțiile educaționale a condițiilor optime de izolare termică și conservare a energiei, a fost trezit interesul instituțiilor pentru identificarea de soluții și rezolvarea problemelor identificate.

Implicarea elevilor alături de adulți a avut efectul său. Elevii au înțeles, ce înseamnă eficiență energetică, cum poate fi măsurată, de ce este necesar ca în instituții, dar și acasă, să fie asigurat consumul eficient de energie termică. Aceste mesaje au fost transmise colegilor, în familie, fiind promovate regulile de eficiență energetică în clădiri publice și private.

Denumirea practicii 1.7	"Implicarea cetățenilor în planificarea strategică locală"
Implementare	AO „Rădăcini solidare”
Denumirea proiectului	„În Cociulia – Mergem pe undă verde!”
Locație	s. Cociulia, r-l Cantemir

Una din practicile de succes ale AO "Rădăcini solidare" din s. Cociulia este implicarea cetățenilor în procesul de elaborare a strategiei de dezvoltare locală. Strategia este principalul document de politici publice locale și lipsa acesteia este un mare dezavantaj pentru comunitate și cetățeni. Dacă tradițional APL-urile în baza competențelor sale sunt inițiatorii procesului de planificare strategică, în s. Cociulia inițiativa a venit din partea Asociației obștești și cetățenilor din sat. Intenția de organizare a procesului de planificare participativă locală a fost discutată cu APL Cociulia, a fost agreată și ulterior procesul a fost realizat în parteneriat. De ce OSC și cetățenii au fost inițiatorii procesului și și-au asumat responsabilitatea pentru rezultatul final? În calitate de argumente au fost menționate:

- 10 ani nu am avut un plan strategic de dezvoltare al s. Cociulia;
- Lipsa unei viziuni clare și a direcțiilor strategice de dezvoltare a localității;
- Mobilizare și implicare slabă a localnicilor în procesele decizionale la nivel local;
- Comunicare ineficientă între APL și cetățeni (participare scăzută la ședințele Consiliului Sătesc, Adunările generale nu se mai practică, transparență decizională defectuoasă etc.);
- Slaba colaborare dintre societatea civilă (AO, Grupuri de Inițiativă) și APL;
- Nevoia de schimbare, îmbunătățirea condițiilor de trai.



În scopul organizării unui proces eficient de planificare strategică locală au fost identificați membrii Comitetului de Dezvoltare Locală (CDL), fiind contractat și un facilitator extern. Procesul de planificare a urmat etapele necesare, a finalizat cu organizarea audierilor publice a proiectului documentului la care au participat 50 cetățeni. Strategia a fost elaborată pentru perioada 2021-2025. Documentul final a fost aprobat la data de 26.03.2021 prin decizia nr. 02/07 –XXVII a Consiliului Local Cociulia.

Principalele rezultate obținute:

- 30 de persoane din CDL: reprezentanți APL Cociulia, consilieri locali, agenți economici, reprezentanți ai instituțiilor publice, persoane de vârstă a 3-a și tineri au fost implicați activ în planificarea dezvoltării locale;
- Planul Strategic de Dezvoltare Socio-Economică a s. Cociulia pentru anii 2021 – 2025 a fost elaborat și pus în implementare;
- Cetățenii au devenit mai receptivi și mai implicați ca urmare a procesului de elaborare a strategiei;
- Dialogul dintre APL și cetățeni a evoluat, părerile oamenilor au fost luate în considerare de către APL;
- Este creat mecanismul de monitorizare a implementării strategiei locale. Astfel 9 instituții publice se vor implica la implementarea și monitorizarea strategiei. De asemenea, instituțiile vor putea realiza eficient planificarea anuală a bugetului orientându-se în baza strategiei.



Denumirea practicii 1.8	"Campania de advocacy: "Nu luați economiile copiilor!"
Implementare	AO AEER
Denumirea proiectului	Consolidarea capacităților locale pentru implementarea strategiei pentru energia durabilă în or. Cantemir (CCLISED)
Locație	Or. Cantemir, r-l Cantemir

Una din acțiunile planificate în cadrul proiectului a fost desfășurarea unei campanii de advocacy pentru ridicarea pe agenda publică a unei probleme din domeniul eficienței energetice identificată prin consultarea factorilor interesați și analiza barierelor existente.

Pentru identificarea problemei de advocacy au fost realizate interviuri cu părțile implicate, s-a realizat și analiza cadrului normativ relevant pentru identificarea impedimentelor la realizarea proiectelor din domeniul energiei durabile și climei.

Raportul de Analiză a Barierele în Calea Investițiilor în Energie Durabilă și Climă în baza or. Cantemir a fost prezentat în cadrul consultărilor publice cu participarea managerilor instituțiilor de învățământ din diverse localități din regiunea de sud, unde s-a constatat, că școlile nu au posibilitatea să treacă în anul următor soldurile mijloacelor economisite în urma măsurilor de eficiență energetică și altor activități, acestea fiind retrase la sfârșit de an. Unica posibilitate de utilizare a acestor mijloace este ca ele să fie cheltuite până la sfârșitul anului, de regulă, pentru activități de scurtă durată sau de mică valoare.

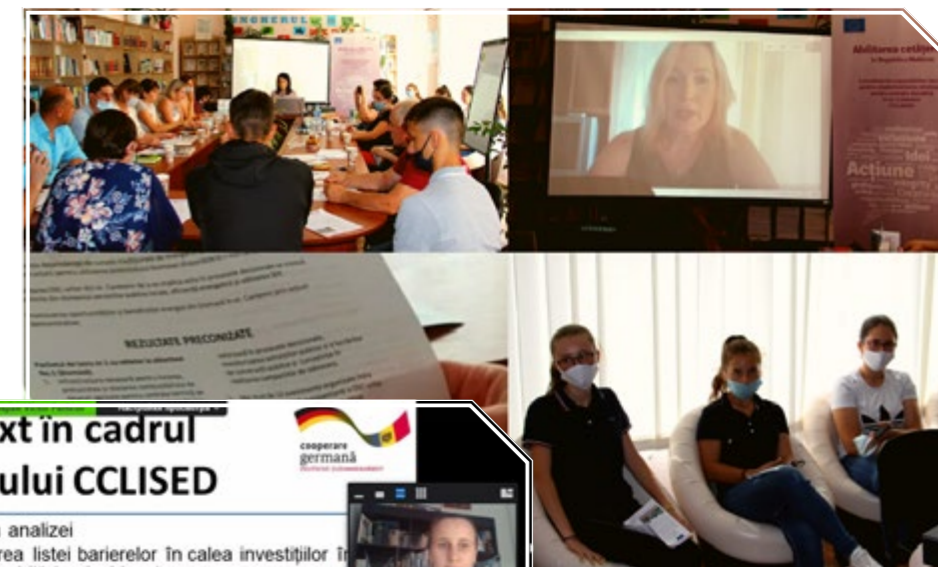
În urma analizei cadrului normativ a fost făcută următoare concluzia: mecanismul de finanțare a instituțiilor de învățământ preșcolare și extrașcolare este unul ce dezavantajează procesul de implementare a proiectelor de eficiență energetică și diminuare a costurilor rezultate din efectuării acestor măsuri.

Opțiuni de soluționare:

1. Modificarea sistemului de finanțare a instituțiilor de învățământ prin trecerea la dubla responsabilitate între autoritățile publice locale de nivelul întâi, prin intermediul cărora Guvernul va asigura fondurile necesare pentru plata personalului nedidactic și cheltuielilor materiale, iar prin intermediul unităților administrativ-teritoriale de nivelul al doilea - salarizarea personalului didactic.
2. Modificarea sistemului de finanțare a instituțiilor de învățământ pentru care nu sunt aplicabile la momentul actual criteriile stabilite prin Regulamentul privind finanțarea în bază de cost standard per elev a instituțiilor de învățământ primar și secundar general din subordinea autorităților publice locale de nivelul al doilea, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.868/2014.
3. Eliminarea limitării termenului la un an bugetar pentru efectuarea cheltuielilor.
4. Reglementarea printr-un act normativ a modalității de estimare a alocațiilor pentru instituțiile preșcolare, precum și a modalității de calcul / indexare a Plafonului de cheltuieli pentru instituțiile de învățământ primar și secundar, care să introducă criterii obiective și să reducă factorul discreționar.
5. În urma analizei cadrului normativ, echipa proiectului a desfășurat o nouă rundă de consultări publice cu reprezentanți ai societății civile și a părților interesate cu privire la opțiunile de soluționare a problemei și a decis să continue cu opțiunea: eliminarea limitării termenului la un an bugetar pentru efectuarea cheltuielilor care prezintă scopul campaniei de advocacy.

A fost planificată campania de advocacy, fiind elaborate în comun cu toți partenerii mesajul de bază al campaniei:

Nu luați economiile copiilor!



Apoi a fost elaborată **Declarația-Apel**. Axa campaniei a constituit-o Declarația-Apel „Nu Luați Economiiile Copiilor!”. A fost elaborat și pus spre consultare textul declarației după care documentul a fost propus spre semnare organizațiilor

societății civile cât și altor părți interesate – pentru a forma baza de acțiune. Declarația a fost distribuită prin Platforma Națională a Forumului Societății Civile din Parteneriatul Estic pentru a accesa un număr cât mai mare de OSC-uri și, de asemenea, prin cercul beneficiarilor *Programului Abilitarea Cetățenilor din Regiunea SUD*. Reacțiile primite în urma lansării au fost foarte constructive și au sporit încrederea în succesul acțiunii.

Acțiuni din cadrul campaniei de advocacy:

1. Consolidarea/Verificarea poziției cu experții cointeresați pentru a veni cu o viziune clară și corectă a problemei existente și a soluției.
2. Aprecierea/Înțelegerea poziției instituțiilor de nivel central (ex. Ministerul Finanțelor)
3. Atragerea atenției reprezentanților instituțiilor de nivel central (Parlament) asupra problemei și solicitarea implicării acestora în facilitarea implementării soluției de rezolvare a problemei.
4. Coagularea grupului de bază de susținători (Directori de școli, Părinți, Copii, ONG-uri media și EE-RES).

Pentru a realiza activitățile au fost alese drept instrumente de campanie canalele directe de comunicare prin organizarea online a discuțiilor consultative. Au fost realizate ședințe cu experții interesați în care s-a explicat modul prin care s-a ajuns la această formulare a problemei și obiectivelor. Au urmat ședințe cu reprezentanții instituțiilor de stat pentru a verifica, dacă modul de înțelegere a problemei este similar sau contradictoriu și dacă există o variantă realistă de soluționare a problemei. Apoi au fost identificați reprezentanți ai Parlamentului a căror viziuni, de principiu, corespund cu viziunile asociației și care doresc să susțină această cauză prin facilitarea aplicării unei soluții eficiente și realiste.

Pentru a oferi campaniei o identitate cât mai perceptibilă, ușor de interacționat și cu efect imediat de captare a atenției, apelul de campanie a fost formulat prin sloganul: Nu Luați Economiiile Copiilor! Formularea bazată pe cuvintele cheie "Economii" și "Copii" permite expunerea laconică și clară a problemei și a beneficiarilor finali afectați de această problemă.

Identitatea vizuală a fost bazată pe imaginea unei pușculițe care să reprezinte "economii copiilor". Acest element ilustrează clar sloganul și oferă un spectru larg pentru eventuale evoluții/continuări ale campaniei la nivelul publicului larg.

O acțiune importantă în cadrul campaniei a fost evenimentul de informare și implicare a instituțiilor publice de nivel înalt și a partenerilor de dezvoltare. Echipa proiectului a organizat o masă rotundă cu participarea reprezentanților autorităților publice centrale (Ministerul Economiei și Infrastructurii, Ministerul Educației, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, Ministerul Finanțelor, Agenția pentru Eficiență Energetică), autorităților publice locale (inclusiv CALM), donatorilor (GIZ, UE, Banca Mondială), a societății civile, jurnaliștilor – în total circa 35 de persoane. La eveniment au fost prezentate rezultatele Analizei barierelor și soluțiile propuse pentru facilitarea investițiilor în energie durabilă la nivel local. A fost organizat un schimb de opinii cu privire la problemele identificate și soluțiile propuse. De asemenea, au fost prezentate activitățile și realizările obținute în cadrul campaniei de advocacy și implicarea părților cointeresate.

Ulterior asociația a lansat o declarație-apel prin platforma Forului Societății Civile din Parteneriatul Estic și în termeni record declarația a fost semnată de peste 20 organizații. În același timp, prin instrumente digitale cum ar fi grupul de Facebook "Economii pentru Copii" (<https://www.facebook.com/economiipentrucopii>) s-a reușit ralierea a cca 60 de persoane: manageri de instituții, cadre didactice, părinți, membri ai sectorului asociativ. Acest lucru a demonstrat, că cetățenii se pot mobiliza pentru a rezolva anumite probleme sociale.

La moment, Ministerul Finanțelor a inițiat discuții cu Ministerul Educației în vederea facilitării alocării banilor publici și economisirii din bugetul școlilor în calitate de contribuții și cofinanțare pentru proiecte și finanțării externe obținute. Rezultatele finale ale acestor intervenții urmează să apară în termen scurt.



6 APĂ CURATĂ ȘI SANITAȚIE



Nu luați economiile copiilor !

Denumirea practicii 2.1	Metode eficiente de informare a cetățenilor privind necesitatea conectării la serviciile de aprovizionare cu apă și canalizare
Implementare	AO Azi
Denumirea proiectului	"Comunități Informate, Sensibilizate privind conectarea la serviciile de canalizare" implementat în r-l Cahul și "Cetățeni Informați și Sensibilizați privind conectarea la serviciile de apă și canalizare din orașul Leova și localitățile largara, Filipeni, Romanovca și Cupcui" implementat în r-l Leova
Locație	Mun. Cahul, satele Cotihana, Crihana Veche și Roșu din r-l Cahul și orașul Leova și localitățile largara, Filipeni, Romanovca și Cupcui.

Pentru a realiza un proces eficient de comunicare cu cetățenii din cele 5 localități și a ajunge la cât mai mulți potențiali utilizatori servicii de aprovizionare cu apă și canalizare, AO Azi a dezvoltat un set de activități unite sub același scop - promovarea necesității de conectare la sistemul modern centralizat de aprovizionare cu servicii de apă și canalizare. În baza experienței anterioare s-a dovedit că cele mai eficiente metode în lucrul cu cetățenii sunt:

- *instituirea Grupurilor Locale (GL) de tineri din localități*, grupuri care au conexiune directă cu cetățenii din localități și vor coordona procesul de informare la nivel local. Au fost create 8 grupuri de tineri activi, fiind atrași peste 120 persoane din 4 localități partenere. Tinerii au fost instruiți privind organizarea campaniilor de informare a cetățenilor din comunități.

- *organizarea evenimentelor publice*. Membrii asociației și GL au organizat evenimente cultural-artistice, la care oamenii vin să se odihnească, să se revadă, să socializeze și să discute despre problemele locale. S-au organizat spectacolele culturale, concertele, hora de sărbătoare și altele.

- *campanii de informare "din casă în casă"*. Echipați cu veste fosforescente tinerii au mers din stradă în stradă, din casă în casă, au chemat oamenii la poartă și au discutat cu ei. Discuțiile au fost individuale și de grup pe mahala. Discuțiile directe sunt foarte bune, oamenii află din prima sursă informațiile importante. În cadrul echipelor de informare erau implicați consilieri locali, dar și reprezentanți ai operatorului regional de servicii SA Apă-Canal Cahul. Membrii asociației împreună cu grupurile locale de tineri au reușit să comunice cu peste 4000 locuitori, fiind distribuite pliante informative.



Mesajele transmise către cetățeni s-au referit la beneficiile conectării la serviciile centralizate de AAC:

- îmbunătățirea calității serviciului de aprovizionare cu apă potabilă și canalizare;
- îmbunătățirea condițiilor de viață a populației;
- îmbunătățirea stării de sănătate a populației datorită reducerii poluării mediului, în special a surselor de apă.

În cadrul întâlnirilor și discuțiilor de pe străzi au fost identificate persoanele reticente față de conectarea la serviciile de AAC, motivele reticenței fiind discutate în cadrul altor activități:

- *Cluburi de dezbateri la tema: "Apa și Sănătatea"* cu participarea activă a reprezentanților SA Apă-Canal Cahul, a primarilor și consilierilor locali. Au fost organizate 6 Club-uri de dezbateri la care cu participarea a circa 120 de persoane. S-au discutat motivele pentru care cetățenii nu doresc să se conecteze la rețelele de apeduct și canalizate, au fost identificate noi argumente pentru a convinge ulterior aceste categorii de populație.

- *informarea APL privind activitățile cu cetățenii*. Pentru o conexiune directă cu autoritățile, echipa de management a proiectului din partea AO Azi a informat prompt primarii și consiliile locale cu privire la programul activităților, graficul întâlnirilor pe străzi, dezbaterile și orice alte acțiuni declanșate în cadrul proiectului.

Pe perioada proiectului echipa AO Azi a mers pe toate străzile orașului, a cunoscut mulți oameni noi, dar și s-au făcut cunoscuți, s-au promovat, sporind vizibilitatea activităților asociațiilor obștești.

Cea mai importantă concluzie la care s-a ajuns: fără oameni nu poți reuși nimic, oamenii sunt valoarea comunității, avându-i ca parteneri, învățându-i ce înseamnă implicare în proiectele comunității reușim să obținem rezultatele așteptate și să ne onorăm obligațiunile față de proiect și donatori. În baza experienței consolidate AO Azi a mai implementat acțiuni de informare a cetățenilor în mai multe localități din raionul Leova.



Instrucțiune de utilizare a vizierei de protecție

1. Pune masca pe față ca să acopere nasul și gura
2. Ajustează viziera pentru fixare comodă pe cap
3. Dezinfecțiază viziera după fiecare utilizare

Instrucțiune de utilizare a măștilor de protecție reutilizabile

1. Inainte de a pune masca, spală-te pe mâni cu apă și săpun
2. Fixează masca pe față cu banda elastică după urechi
3. Masca trebuie să acopere gura și nasul
4. Spală masca folosită și utuc-o în aer liber
5. Calcă masca pe dos
6. Folosește masca repetat

Acste instrucțiuni au fost elaborate în cadrul acțiunii „Abilitarea cetățenilor în Republica Moldova” finanțate de Uniunea Europeană și implementate de Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (IGZ).
Asociația Obștească AZI este beneficiara Programului de granturi locale al Uniunii Europene și implementează proiectul „Comunități Informate, Sensibilizate privind conectarea la serviciile de canalizare” în Municipiul Cahul (inclusiv satul Cotihana), satul Crihana Veche, satul Roșu. Programul de granturi locale este lansat în baza Contractului Unic de Sprijin a UE, acordat pentru Republica Moldova (2017-2020) din cadrul Instrumentului European de Vecinătate, prin intermediul proiectului „Abilitarea cetățenilor din Republica Moldova” (2019-2021), finanțat de către Uniunea Europeană și implementat de Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (IGZ). Partenerul proiectului pentru regiunea Sud este Centrul Regional de Asistență și Informare a Organizatorilor Neguvernamentale “CONTACT-Cahul”.

Abilitarea cetățenilor în Republica Moldova

Comunități Informate, Sensibilizate privind conectarea la serviciile de canalizare

www.eu4civilsociety.md www.contact-cahul.md www.aoazi-cahul.md

Pentru o viață sănătoasă și un mediu protejat, conectează-te la sistemul de apă și canalizare din localitatea ta!

Dreptul la apă și canalizare – un drept universal al tuturor.
La 28 Iulie 2010, Adunarea Generală a Națiunilor Unite a adoptat o rezoluție prin care Dreptul la apă și canalizare a fost declarat drept fundamental al omului.

Apa Curată este o resursă prețioasă care trebuie ocrotită, atât pentru sănătatea și traiul nostru, cât și pentru vegetația și fauna de pe această planetă. O putem ocroti prin conectarea la canalizarea centralizată.

Rolul canalizării:

- ne protejează atât sănătatea, cât și mediul înconjurător;
- reduce degradarea resursei de apă;
- contribuie la creșterea nivelului de igienă și sănătate publică;
- duce la dezvoltarea durabilă a localităților, a infrastructurii locale.

Serviciul de canalizare și apă înseamnă înainte de toate, transformarea apei din mediul natural într-un bun de consum, aflat la dispoziția cetățenilor 7 zile din 7, 24 de ore din 24. De aceea, serviciul de aprovizionare de canalizare și apă are anumite costuri:

- Costuri de muncă
- Costuri de energie
- Costuri de combustibil
- Costuri de utilaje, materiale
- Costuri de expertiză a apei
- Costuri de protecție a mediului.

Dacă nu te conectezi la sistemul centralizat acum (în cadrul proiectului), mai apoi va trebui:

- să adresezi o cerere către operatorul de servicii și să aștepti conectarea individuală;
- să achiziți o taxă de conectare la **costul real, de câteva ori mai mare decât în cadrul proiectului.**

Reguli de bază pentru ca rețeaua de canalizare a comunității noastre să fie o ușurință, nu o problemă:

- să achite, în termenele stabilite, facturile pentru serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare;
- să utilizeze apa în mod rațional și fără fraude;
- să nu execute conectări neautorizate la sistemul public de alimentare cu apă și de canalizare;
- să execute lucrări de întreținere și reparație, care îi revin conform reglementărilor legale, la instalațiile interne de apă și de canalizare;
- să mențină curățenia și să întrețină în stare corespunzătoare căminul de vizitare în care este instalat contorul, amplasat pe proprietatea sa.

Sistemul centralizat de aprovizionare cu apă potabilă și servicii de canalizare a locuitorilor din mun. Cahul, satele Cotihana, Crihana Veche și Roșu este gestionat de Întreprinderea Municipală “Apă Canal Cahul”.

Stimați consumatori, fiți vigilenți! Spunem NU consumului fraudulos!
În cazul când cunoașteți, presupuneți sau suspectați despre existența unor cazuri de fraude sau conectări neautorizate la rețelele publice de alimentare cu apă sau de canalizare, Vă rugăm să ne contactați la numerele de încredere: **1M „Apă-Canal” Cahul.**

Semnaleză fraude

Datele de contact „Apă-Canal” Cahul
Program Relații Clienți, Casierie: Luni - Vineri: 08:00 - 17:00
Pauză de masă: 12:00 - 13:00
Telefon: Dispecerat: 373-(0) 299-22000 / Fax: 373-(0) 299-20861
E-mail: Relații cu Publicul: comunicare@apacanalcahul.md
Acum ai posibilitatea de a achita cu cardul serviciile de apă și canalizare, detalii pe www.apacanalcahul.md

Denumirea practicii 2.2	Grupul de Monitorizare Locală – instrument de învățare a cetățenilor privind monitorizarea gestionării investițiilor
Implementare	AO Inteco
Denumirea proiectului	”Cultura pentru un mediu sigur și protejat”
Locație	s. Colibași, r-I Cahul

Un model de învățare a cetățenilor privind procesele de monitorizare locală a fost aplicat cu succes în s. Colibași de către AO Inteco – Grupul de Monitorizare. Grupul a fost creat cu scopul sporirii participării cetățenilor în procesul decizional, prin prisma monitorizării participative a lucrărilor realizate pe componenta hard a proiectului: construcția blocului sanitar din incinta Centrului Cultural Colibași, instalarea stației de epurare de tip ecologic și instalarea panourilor informative în diverse zone ale satului.

Grupul de Monitorizare este constituit din 10 persoane, reprezentanți ai diverselor categorii sociale: persoane neangajate în câmpul muncii, tineri, reprezentanți ai instituțiilor publice, persoane cu dezabilități, antreprenori. Grupul s-a creat la etapa de lansare a proiectului când participanților la masa rotundă li s-a propus să se înscrie în calitate de voluntari și monitori în proiect. Criteriile de auto-propunere: a) dorință de a participa, b) înțelegerea valorii personale și rolului pe care îl pot aduce în proiect, cunoștințe și atitudini pro-active, c) disponibilitatea de a se implica pe întreaga durată a proiectului.

Grupul s-a întâlnit în ședințe lunare timp de 12 luni, monitorizând situația la zi a lucrărilor de construcție și reparație. Rezultatele discuțiilor au fost incluse în procese verbale, care reflectă progresul și calitatea lucrărilor, concordanța lucrărilor cu planul de acțiuni constatări și soluții pentru înlăturarea lacunelor identificate în cadrul vizitelor în teren. Grupul de monitorizare a participat la ședințele grupului de achiziții, conștientizând procesul de organizare a achizițiilor, modul de analiză a ofertelor și luarea deciziilor.



În afară de acțiunile de monitorizare a lucrărilor, GM s-a implicat activ și la actualizarea a 2 documente de politici publice locale. E vorba de:

1. Regulamentul de exploatare a spațiilor publice și trotuarelor din Colibași, în care au fost incluse articole noi, care prevăd interzicerea evacuării apelor uzate din gospodării în spațiile publice. Documentul definitivat a fost înaintat spre aprobare către Consiliul Sătesc din Colibași, cetățenii înregistrând în scris cererea. Pentru informarea populației regulamentul a fost plasat pe cele 13 panouri informative din localitate, instalate în cadrul aceluiași proiect.
2. Ajustarea strategiei de dezvoltare locală prin completarea cu un domeniu strategic nou – Protecția mediului. În lucrul cu strategia de dezvoltare locală a satului Colibași Grupul de Monitorizare a identificat, că strategia nu conține obiective și priorități legate de necesitatea protecției mediului. Cetățenii au decis să se implice și să elaboreze un set de acțiuni, care au scopul de promovare a atitudinii prietenoase față de mediu în s. Colibași. Recomandările cetățenilor cu privire la Regulamentul de Exploatare a Spațiilor Publice și trotuarelor din Colibași ajustat și cele ce vizează modificările în strategia de dezvoltare locală au fost aprobate prin decizia CL Colibași nr. 4/12 din 08.09.2021. În procesul de monitorizare cetățenii au învățat că:

- *procesul de monitorizare cetățenească este un exercițiu foarte util de guvernare locală.*
- *prin participare la monitorizarea investițiilor putem contribui la creșterea gradului de transparență privind gestionarea banilor, dar și la sporirea credibilității celor care implementează proiectele.*
- *accesul la informații din prima sursă transmisă de cetățenii implicați sporește încrederea locuitorilor. Membrii GM devin "soli de transmitere și difuzare" a informațiilor reale.*
- *monitorizarea este o metodă foarte utilă și eficientă de implicare a cetățenilor în procesul decizional. Oamenii află din prima sursă cum se cheltuiesc bugetele din cadrul proiectelor, cum se gestionează banii, garantând o bună transparență a managementului financiar.*
- *crearea și implicarea Grupurilor de monitorizare trebuie să se realizeze în toate proiectele investiționale din localități.*



Denumirea practicii 2.3.	Sisteme descentralizate de canalizare - soluții de sanitație durabilă
Implementare	AO Inteco
Denumirea proiectului	"Cultura pentru un mediu sigur și protejat"
Locație	s. Colibași, r-l Cahul

În cadrul proiectului "Cultura pentru un mediu sigur și protejat" realizat la Colibași au fost implementate tehnologii inovatoare de epurare a apelor uzate ca urmare a necesității de construcție în casa de cultură a blocurilor sanitare pentru femei, bărbați și persoane cu dizabilități.



În urma calculelor realizate de primărie construirea rețelei de canalizare centralizată cu lungimea de 36 km necesită o investiție de peste 11 mln. lei, ceea ce reprezintă cca 10 bugete anuale a primăriei. Prin discuții s-a stabilit, că în perspectivă apropiată construirea rețelei de canalizare centralizată nu este posibilă și trebuie identificate soluții noi, moderne. Astfel, s-a decis construirea stației de epurare de tip ecologic, care nu necesită curent electric, este simplă în exploatare, iar apa curățată poate fi refolosită la irigare. O astfel de stație a fost instalată în cadrul proiectului UE implementat la Colibași.

Care sunt avantajele acestei stații?

- Asigură un grad înalt de epurare a apelor uzate menajere;
- Fiabilitate tehnologică în procesul de lucru;
- Simplitate în exploatare;
- Ocupă puțin spațiu;
- Mirosul neplăcut este exclus, deoarece dispune de sistem de aerisire eficient;
- Corespunde standardelor sanitare europene.



Paralel cu lucrările de instalare a stației s-au întreprins măsuri și activități de sensibilizare a cetățenilor pentru ca aceștia să opteze pentru instalarea stațiilor de tip ecologic în propriile gospodării. Campania de sensibilizare a cetățenilor a fost realizată de Grupul Local de Inițiativă, partener în proiect, care dispune de experiență în desfășurarea concursurilor de desene, de filme și fotografii, organizarea de Flash-mob, aplicarea tehnicii Photovoice, campanii de distribuire a pliante ș.a. Actualmente un agent economic local și trei gospodării casnice sunt deja conectate la acest tip de stație. Stații moderne de epurare sunt instalate și în alte instituții publice din Colibași: două grădinițe și liceu.

Denumirea practicii 2.4.	Sondajul de opinie ca metodă de identificare a gradului de satisfacție pentru rezultatul proiectului și de îmbunătățire a calității serviciului public local.
Implementare	Asociația Obștească AQUA-TAR-SAN
Denumirea proiectului	Вовлечение граждан села Новоселовка района Тараклия в процесс партисипативного участия в планировании, управлении и обслуживании публичной инфраструктуры"
Locație	s. Novosiolovca, r-l Taraclia

Una din metodele des utilizate în lucrul cu cetățenii este sondajul de opinie. La prima vedere pare a fi o metodă simplă de aplicat, dar nu este chiar așa. Până la organizarea sondajului trebuie să ne stabilim clar care este scopul, grupurile-țintă, ce fel de informații dorim să obținem, ce fel de întrebări vom pune... AO Asociația Obștească AQUA-TAR-SAN a realizat un sondaj de opinie a cetățenilor, care locuiesc pe str. Școlinaia privind schimbările care s-au produs și gradul de satisfacție al cetățenilor ca urmare a implementării proiectului de renovare a unei porțiuni de apeduct și conectarea a 107 locuitori la o rețea nouă de aprovizionare cu apă. La sondaj au participat 28 persoane, reprezentând gospodăriile casnice, care în urma proiectului au obținut acces la servicii mai calitative. Întrebările au vizat câteva direcții de bază:

- cum s-a schimbat calitatea apei și serviciului în urma implementării proiectului?
- cum s-au implicat cetățenii în implementarea proiectului?
- ce propuneri și recomandări au cetățenii către operatorul de servicii – întreprinderea municipală

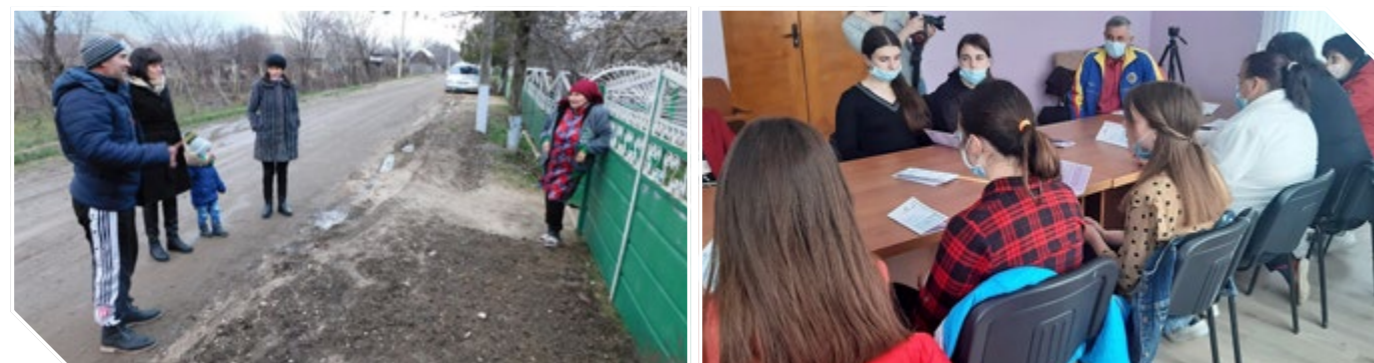
Răspunsurile ce țin de modul de implicare a cetățenilor sunt reflectate în diagrama alăturată:



Rezultatele ne arată că cele mai importante 3 metode de implicare a cetățenilor în proiect vizează:

- participarea financiară prin contribuții bănești (36%)
- participarea la activități de consultare publică și luarea de decizii (27%)
- munca voluntară în cadrul lucrărilor de infrastructură

În rezultatul proiectului oamenii au învățat despre implicare. Este bine ca toate proiectele de infrastructură să meargă mână în mână cu activitățile de abilitare a cetățenilor, atunci procesul de realizare a investițiilor în comunități va fi mai transparent, responsabil și eficient.



Denumirea practicii 2.5.	Măsuri de sprijin a grupurilor vulnerabile pe perioada pandemiei de Covid-19
Implementare	Asociația Obștească AQUA-TAR-SAN
Denumirea proiectului	Вовлечение граждан села Новоселовка района Тараклия в процесс партисипативного участия в планировании, управлении и обслуживании публичной инфраструктуры"
Locație	s. Novosiolovca, r-l Taraclia

Pandemia de Covid-19 a afectat mai multe categorii de populație, inclusiv familiile cu mulți copii din spațiile rurale și cele cu venituri mici. Problema constă în imposibilitatea familiilor de a asigura copiii cu echipamente IT pentru a participa la lecțiile transferate în spațiul online.

În cadrul proiectului AO AQUA-TAR-SAN a procurat 5 planșete pe care le-a transmis la balanța gimnaziului din s. Novosiolovca. Planșetele au fost aduse la bibliotecă, unde copiii din familiile vulnerabile vin și participă la orele transmise online. La bibliotecă este conexiune bună la internet, condiții confortabile și copiii se simt bine. Lista copiilor, care au primit acces la utilizarea planșetelor a fost stabilită și aprobată la ședința Consiliului profesoral al gimnaziului. Pentru a nu se supune riscului de contaminare cu infecția de Covid-19 în anumite perioade copiii au luat planșetele acasă. Această acțiune din proiect nu doar le-a asigurat copiilor participarea la ore, această a contribuit la formarea de noi capacități privind utilizarea tehnologiilor informaționale, posibilitatea de a comunica mai aproape cu profesorii, de a obține suport din partea angajaților bibliotecii.

Conform celor menționate de directoarea gimnaziului, instruirea la distanță în comunitățile rurale a aprofundat inegalitatea și accesul la serviciile educaționale. Achiziția de planșete a fost o soluție optimă de a restabili echitatea socială și a acorda suport copiilor, care erau excluși din procesul educațional.



11 ORASE ȘI COMUNITĂȚI DURABILE



Această componentă include cele mai multe practici, deoarece în domeniul MDS au fost depuse cele mai multe solicitări de finanțare. Pe interior în cadrul capitolului practicile de abilitare sunt structurate după categorii de vârstă, pornind de la cele propuse pentru copii, elevi și tineri, adulți, instituții ș.a.

Denumirea practicii 3.1	Concursul "Căpăcele vesele"
Implementare	AO AEER
Denumirea proiectului	Consolidarea capacităților locale pentru implementarea strategiei pentru energia durabilă în or. Cantemir (CCLISED)
Locație	Or. Cantemir, r-l Cantemir

„Căpăcele vesele” este un concurs, care are drept scop sensibilizarea și responsabilizarea copiilor față de problemele de mediu într-un mod inedit, vesel și distractiv.

Pentru desfășurarea concursului a fost elaborat și publicat un anunț în rețelele de socializare a instituțiilor publice partenere de proiect. La concurs pot participa toți doritorii, care sunt gata să respecte câteva condiții. În primul rând, să colecteze separat capacele – plastic de tip 2 și 5 - de la apă, suc sau alte băuturi. De asemenea, înainte de a-l pune deoparte, fiecare căpăcel, trebuie verificat (spălat) ca să fie curat, fără urme de mâncare, grăsime sau murdărie.

Prima etapă a fost colectarea căpăcelor acasă, de exemplu, într-o pungă. A doua etapă a fost aducerea căpăcelor la școală și depozitarea în boxa special amenajată în fiecare clasă. Toate acțiunile se filmează și fotografiile sunt publicate pe rețele de socializare a instituțiilor de învățământ.

Ideea colectării capacelelor de plastic a trezit interesul elevilor din mai multe localități. La campanie au participat elevii Gimnaziului „M. Eminescu” din Cantemir, Gimnaziului „Al. Pușkin” din or. Cantemir, dar și elevilor din satul Cania, raionul Cantemir. În scurt timp s-au alăturat și elevii din capitală! Toate capacele au fost colectate împreună, iar câțiva voluntari s-au încumetat să le numere. Erau peste 13 mii!

Căpăcelele colectate au fost transmise pentru reciclare la Chișinău, la laboratorul experimental al TEP - Tinerii pentru Eco Plastic. Din căpăcele au fost confecționate diverse lucruri de uz casnic, inclusiv, ecusoane pentru toți participanții concursului.





Rezultate:

1. Inițiativa Căpăcelelor vesele a mobilizat copiii din patru instituții de învățământ din orașul și r-l Cantemir și o instituție din mun. Chișinău;
2. Au fost colectate și reciclate peste 13 mii de căpăcele.
3. Circa 500 de copii au învățat că, "Plasticul nu este gunoi, dar un material prețios, dacă este colectat separat și reciclat!"
4. Campania "Căpăcelele vesele" a fost filmată și inițiativa copiilor mediatizată la nivel de țară.

Lecții învățate

- participanții la concurs și toți cei care au citit despre concurs au înțeles ce căpăcele de plastic colectate separat înseamnă mai puține deșeuri în natură, salvează viețile animalelor și ale plantelor;
- plasticul nu este gunoi, dar un material prețios, dacă este colectat separat și reciclat!



Denumirea practicii 3.2	Jocul cu subiect ecologic – metodă de formare a culturii ecologice la copii
Implementare	AO "ActiveWomen"
Denumirea proiectului	"Crește - ți copilul Eco - friendly!"
Locație	Mun. Cahul, r-l Cahul

Grupul țintă al proiectului sunt mamele, membre ale "Clubului Mămicilor Active", dar și copiii și elevii din 14 comunități educaționale preșcolare și școlare din municipiul și raionul Cahul.

În lucrul cu copiii a fost folosit jocul didactic cu subiect ecologic drept mijloc de însușire, consolidare și aprofundare a cunoștințelor, fiind utilizat jocul de rol. Pentru a pătrunde în mediul natural au fost improvizate poienițe din pădure, unde copiii au analizat situația din poienițe și apoi și-au asumat rolul de "sanitari ai pădurii", strângând deșeuri aruncate de turiști. Copiii și-au asumat rolurile de "apărători ai pădurii" și "salvatori ai animalelor sălbatice", instalând căsuțe pentru păsări pe timp de iarnă, hrană pentru animalele sălbatice. Jocul de rol "Pescuitul deșeurilor menajere din lac" i-a învățat pe copii să aibă grijă de mediu atunci când vor merge la odihnă cu părinții și totodată să lase curat teritoriul în jurul lacului după ce s-au odihnit. Acest joc i-a sensibilizat și asupra faptului, că copiii trebuie să răspundă la apelul mediului și să se implice activ în acțiuni de păstrare a curățeniei pentru că natura îi va mulțumi. Copii au avut rol de "micii chimiști", realizând experimentul "Cum se filtrează apa prin intermediul cărbunelui activat și tifonului". În unele grădinițe copii au avut de pregătit o temă de acasă împreună cu părinții, și anume compoziții din materiale reciclabile (plastic, hârtie, carton, sticlă, etc), iar ulterior au fost organizate expoziții cu aceste lucrări.

Activitățile interactive desfășurate cu voinicii din grădinițe au format norme de comportamente ecologice, i-a determinat să devină activi în acțiunile de protecție și de conservare a mediului, să conștientizeze că viitorul planetei depinde de ceea ce realizează ei astăzi. Implicarea copiilor i-a ajutat să afle aspectele cele mai interesante ale mediului înconjurător, să învețe cum trebuie să se comporte față de natură și în calitate de mici ecologi, să înțeleagă că totul în natură poate fi folositor, cu condiția s-o iubești și să o ocrotești. Copiii au plantat o floare, un copăcel, au ascultat murmurul apei, au reciclat și experimentat, au descoperit micile minuni ale naturii și au luat o atitudine când au întâlnit aspecte negative care degradează mediul înconjurător. Jocurile cu conținut ecologic i-a ajutat pe copii să adopte obiceiuri sănătoase.

În plină perioadă de pandemie membrii asociației "ActiveWomen" au explorat la maximum posibilitățile rețelelor de socializare, transmitând pe pagina de FB mesaje de protecție a mediului. Postările s-au referit la necesitatea reutilizării produselor, economisirii apei, a energiei electrice și altor bunuri cu impact asupra mediului. Următorii paginii au fost informați despre managementul eficient al deșeurilor solide, despre produsele ecologice din ingrediente de origine vegetală, care pot înlocui detergentii chimici casnici și promovate ideile celor 5 RRRRR (Refuză. Refolosește. Reduce. Regândește. Reciclează.), necesitatea reciclării pânzelor și posibilitatea de a li se da o nouă viață, modul de pregătire a rețetelor ecologice pentru uz casnic din ingrediente naturale.

Concluzia de bază: prin eforturile comune ale părinților, pedagogilor și copiilor putem promova necesitatea păstrării mediului înconjurător și asigurării unui management corect al deșeurilor, foarte important să începem acest lucru cât mai devreme – de la copii!



Denumirea practicii 3.3	Leccióni interactive pentru elevi cu genericul "Tinerii pentru Eco Plastic"
Implementare	AO "Apă curată"
Denumirea proiectului	Eco R-Evoluția
Locație	s. Slobozia Mare, Cahul

Aceste lecții au fost desfășurate în s. Slobozia Mare, Cahul cu elevii și profesorii de biologie din gimnaziu și liceu. Pentru facilitarea activității au fost atrași tinerii de la AO "Tinerii pentru ECO Plastic" din mun. Chișinău, care au o experiență valoroasă în acest domeniu și realizează lecțiile "de la egal la egal".

Subiectele abordate:

- Ce este plasticul, de unde a apărut?
- La ce folosește în fiecare zi?
- Care sunt consecințele poluării cu plastic?
- Ce soluții avem pentru plasticul produs?
- Cum e corect de sortat și reciclat?

În procesul de învățare tinerii au fost provocați la discuții, fiind atrași în identificarea de soluții pentru micșorarea consumului de plastic și reducerea poluării mediului. Printre soluțiile enunțate au fost: utilizarea torbelor ECO, folosirea și reutilizarea PET-urilor din sticlă, lucrul cu agenții economici locali și informarea privind necesitatea respectării legislației ș.a. Tinerii și-au asumat angajamentul de a comunica lucrurile învățate cu membrii familiei, rudele apropiate și alți colegi și prieteni pentru ca împreună să putem reduce cantitatea deșeurilor din plastic utilizate și aruncate în natură.

În cadrul activității a fost constituit un grup din 12 voluntari activi, care împreună cu membri ai Asociației de Băștinași "Baștina mea - Slobozia Mare" au colectat informații pentru editarea pliantului informativ, cu extrase din lege, mesaje ecologice, statistici și prognoze privind poluarea mediului cu plastic, soluții alternative prietenoase mediului. Ulterior grupul de tineri a distribuit pliante și a informat consumatorii și cei 30 agenți economici deținători



de unități comerciale de pe teritoriul localității privind modificările legislative și necesitatea respectării lor. În final tinerii au împărtășit experiența și reacțiile oamenilor.

Interacțiunea, schimbul de experiență și bunele practici acumulate de tinerii din Asociația "Eco Plastic" au avut un rol convingător în determinarea elevilor din Slobozia Mare pentru schimbarea de atitudine și acceptarea unei abordări bazate pe grijă față de mediu. Mai departe această abordare se transmite către colegi, prieteni, elevi, familie, rude, deoarece doar în acest mod pas cu pas putem produce schimbări durabile.



Tot în cadrul acestui proiect a fost organizată Parada costumelor reciclabile. Evenimentul s-a organizat la grădiniță Nr. 2, „Licurici”, unde 25 copii au demonstrat că materialele pot fi reciclate și reutilizate în alte scopuri.

Denumirea practicii 3.4	Patrula Eco-Manta – instrument de responsabilizare locală pentru starea de mediu
Implementare	AO Asociația Băștinașilor din com. Manta "Acasă cu dor"
Denumirea proiectului	" Patrula Eco-Manta"
Locație	Com. Manta, r-l Cahul

Proiectul "Patrula Eco-Manta" este un proiect de responsabilitate socială dedicat tuturor celor care doresc să se implice în acțiuni de promovare a unui mediu sănătos de viață. Scopul patrului este de a convinge locuitorii că un mediu sănătos este benefic pentru fiecare locuitor, pentru generațiile de azi și cele ce urmează.

Ce este Patrula Eco-Manta? - Un grup de persoane de diferite vârste, care urmăresc aceleași obiective – să monitorizeze starea de mediu din localitate, să observe factorii pozitivi și negativi din perimetrul în care locuiesc: curățenia pe străzi, situația la locurile de colectare și depozitare a deșeurilor, accesul pe străzi și problemele legate de depozitarea pe trotuare a materialelor de construcție ș.a. Membrii patrului învață să comunice cu oamenii, să consemneze situația în agenda localității și prin responsabilitate colectivă să schimbe lucrurile spre bine. Patrula își desfășoară activitatea în conformitate cu regulamentul de funcționare elaborat și aprobat de comun acord.

Patrula Eco-Manta a fost constituită din 63 persoane din comună, până la sfârșit o implicare activă au avut 42 persoane . Membrii Patrului sunt persoane cu vârsta cuprinsă între 12 -70 ani din diverse domenii de activitate: elevi și tineri, persoane casnice, pensionari, pedagogi, educatori, directori, medici, reprezentanți APL, membri ai comisiei administrative din cadrul APL Manta. Reprezentativitatea grupului și prezența persoanelor cu autoritate a ușurat activitatea de monitorizare și i-a convins pe cetățeni, că Patrula Eco-Manta realizează voluntar o muncă de „valoare” pentru comunitate, care pe termen scurt, dar și pe termen lung va aduce beneficii stării ecologice a localității și gradului de sănătate a populației.



Periodic, o dată la 1-2 săptămâni, sunt patrulate străzile satelor Manta și Pașcani. Toate problemele de mediu sunt fotografiate și postate pe pagina Asociației de Băștinași "Acasă cu dor". În timpul patrulării membrii patrulei discută cu locuitorii despre importanța unui mediu ecologic pentru viitorul satului. În cadrul raidurilor de patrulare au fost scoase la iveală lucrurile și exemplele frumoase, dar și problemele ecologice. După mai multe raiduri de patrulare rezultatele au fost introduse într-o hartă digitală, postată online pe pagina AdB. Harta digitală prezintă adevărata stare ecologică a comunei Manta.

În dependență de situația de la porți și din spațiul public, accesul pe trotuare și în fața porților gospodăriile casnice au fost marcate cu 3 culori ca la semafor: verde - starea ecologică bună, galben - sunt probleme de mediu în fața porții și la stradă și roșu - starea este precară. Postarea hărții pe online a trezit comunitatea, unii oameni se supărau de ce casa lor este marcată în culoare roșie. Dar efectul a apărut imediat. Oamenii au început să facă ordine în fața curții, să elibereze trotuarele și locurile de acces, să se mobilizeze și să facă curățenie pe străzi. La etapa următoare când a fost postată harta digitală, mai puține gospodării au fost marcate în roșu.

Patrula Eco-Manta continuă activitatea. Pe lângă beneficiul pe care îl au satele comunei și cetățenii propriuzis, un mare avantaj îl au tinerii implicați în patrule. Ei învață să fie activi, implicați, să comunice cu oamenii, să promoveze voluntariatul, chiar dacă aceste lucruri nu sunt așa de simple cum ar părea la prima vedere.



Denumirea practicii 3.5	"Primar pentru o zi" – acțiuni de afirmare a tinerilor în domeniul protecției mediului.
Implementare	AO "Centrul Informațional Tighina" (CIT)
Denumirea proiectului	Participarea cetățenească la dezvoltarea durabilă a serviciului public de salubritate al orașului Căușeni.
Locație	Or. Căușeni, r-l Căușeni

Acțiunea pentru tineri "Primar pentru o zi" este constituită din 2 etape:

1. Concursul de eseuri printre tineri "Dacă eu aș fi primar. Măsuri de protecție a mediului în viziunea tinerilor"
2. Selectarea "Primarului pentru o zi" și implicarea în activități practice

Inițiativa a început prin lansarea concursului de eseuri pentru tineri „Dacă eu aș fi primar. Măsuri de protecție a mediului în viziunea tinerilor”, care are scopul de a dezvolta spiritul de competitivitate la tineri și a le oferi oportunități de exprimare, participare și afirmare privind măsurile de protecție a mediului. A fost elaborat regulamentul, stabilite condițiile și regulile de participare pentru promovarea participării echitabile a tinerilor. La concurs s-au înscris și au expediat eseuri 10 tineri din clasele 5-12 din instituțiile școlare din orașul Căușeni, dintre care 8 fete și 2 băieți.

Comisia de evaluare a desemnat câștigătorii, fiind selectat cel mai interesant eseu, care propulsează câștigătorul/câștigătoarea concursului la activitatea practică de "Primar pentru o zi". Astfel, a fost desemnat primarul pentru o zi. Printre soluțiile de mediu propuse în eseu de câștigătorul concursului se regăsesc:

- Amenajarea parcurilor și crearea condițiilor de odihnă la aer liber, micșorarea circulației transportului prin centrul orașului, utilizarea materialelor naturale în parcuri și zone de odihnă – lemn și nisip;
- Achiziționarea utilajelor moderne pentru curățenia orașului – aspiratoare și mașini pentru spălarea drumurilor și trotuarelor;
- Lucrul cu populația și explicarea efectului nociv al clorului asupra oamenilor și mediului;
- Înlocuirea utilizării detergentului clasic cu nucile de săpun, care sunt biodegradabile și nu afectează mediul;
- Promovarea eficienței energetice și valorificarea energiei alternative ș.a.

Câștigătoarea concursului fiind în funcția de primar a încercat să pătrundă în esența acestei funcții și să vină cu recomandări la anumite subiecte. A fost o zi în care comunicarea cu "colegii de serviciu" și cetățenii orașului a fost esențială, a studiat documentele ce urmau a fi semnate de către primarul în exercițiu, a efectuat vizite de monitorizare la obiectele în lucru din localitate, a participat la monitorizarea aranjării covorului la terenul de joacă pentru copii, la amenajarea băncilor pentru odihnă de lângă orașul sportiv, monitorizarea lucrărilor de reparație a grădiniței de copii nr.3 ș.a."Ambii primari" s-au deplasat cu chestiuni de serviciu la Judecătoria, la azilul pentru câini, au mers prin localitate să identifice necesitățile oamenilor.

Emoțiile tinerei, care a fost primar pentru o zi sunt puternice: "de la euforie până la lupta cu frica", ea a fost mândră și fericită pentru o așa oportunitate. Chiar dacă activitatea de o zi a fost obositoare, totuși emoțiile au fost pozitive și tânăra a rămas cu o energie imensă pentru activitățile de viitor.

Experiența căpătată a fost împărtășită cu familia, colegii de clasă și prietenii ca o experiență frumoasă, prin care tânăra a fost mai aproape de oraș și de viața oamenilor, implicându-se pentru a face schimbări spre bine. Toți au felicitat-o și încurajat-o să meargă mai departe, implicându-se activ în viața comunității și oferind un exemplu pentru alți tineri.

Tânăra în rol de primar a menționat, că acesta este un model pentru elevii care nu se regăsesc în alte domenii, îi face să cugete asupra viitorului localității în care trăiesc și le schimbă atitudinea față de anumite fapte de care ei țin sau nu cont în viața de zi cu zi.

Este important pentru tineri să aibă un exemplu-model, care îi motivează să-și schimbe comportamentul și să îndemne și persoanele din jurul lor să contribuie la îmbunătățirea nivelului de viață. Implicarea tinerilor în astfel de acțiuni îi scoate din zona lor de confort și le dezvoltă propria identitate. Un lucru este cert: cea mai mare parte a ideilor menționate în eseurile tinerilor sunt realizabile și au fost încadrate în planul de acțiuni al primăriei orașului Căușeni.



Denumirea practicii 3.6	Experimentul social - metodă de analiză a atitudinii și reacției populației la problemele de mediu
Implementare	AO "Perspectiva"
Denumirea proiectului	"EcoCahul - Cetățean implicat pentru un oraș curat!",
Locație	Mun. Cahul, r-l Cahul

Experimentul social este o metodă de analiză a atitudinii și reacției oamenilor la comportamentul lipsit de responsabilitate față de ceva, în cazul nostru față de mediu. În cadrul experimentelor realizate, scopul propus a fost analiza reacției oamenilor, martori la cazuri de aruncare în locuri neautorizate și spații publice a deșeurilor (sticle, hârtie, pungă, semințe de răsărită...). Experimentele s-au realizat cu camera ascunsă după scenarii separate în 4 locații aglomerate: parcul public "Grigore Vieru", oprirea din centrul orașului, în fața primăriei și a unui magazin comercial.

Reacțiile martorilor întâmplători ai situațiilor înscenate de voluntari au fost diferite: de la atitudine și reacție furioasă până la non-atitudine și indiferență. După înscenarea situației și observarea reacției cetățenilor echipa se apropia de martori și le explica că acesta a fost doar un experiment, după care se solicita argumentarea reacției pe care au avut-o: dacă au reacționat – de ce?; dacă nu au reacționat – de ce?.

Tipuri de reacții a cetățenilor:

- cetățenii au reacționat imediat, făcând observație tinerilor. E vorba de persoanele cu simț civic, Argumentul - nu e vorba doar de faptul că s-au aruncat deșeurile în spații publice, e vorba de purtare, educație, cultură, ce atitudine avem față de oraș și locuitorii lui. Unii cetățeni, când au aflat, că este doar un experiment și-au manifestat bucuria pentru faptul, că, totuși, nu avem tineri care sunt gata să arunce pachetele cu gunoi direct pe trotuare.
- cetățenii văzând că tinerii aruncă sticle pe jos s-au apropiat, le-au strâns și le-au aruncat în urnă, fără a face observație tinerilor. Întrebați de ce nu au reacționat și nu au făcut observație tinerilor, aceștia au motivat, că le este teamă de a nu fi agresați verbal;
- non-atitudine și indiferență. Sigur, că au fost și astfel de cazuri, când martorul situației nu a dorit să intervină și să facă observații tinerilor. Spre mirarea organizatorilor printre cei care nu au reacționat au fost și persoane cu funcții publice, care s-au făcut că nu văd nimic.



Video-ul cu rezultatele experimentului a fost plasat pe pagina de FB a organizației.

În linii mari, experimentele au demonstrat că există suficienți cetățeni activi, sensibili la ceea ce se întâmplă în jurul lor, cetățeni angajați civic, cărora le pasă și care stau de veghe pentru binele orașului Cahul!



AO Perspectiva a realizat și un concurs "Cea mai curată curte din mun. Cahul", mobilizând locuitorii să aibă grijă de starea de mediu din curțile blocurilor locative. Vezi în fotografii premianții acestui concurs.

Vezi aici rezultatele experimentului social:

https://drive.google.com/file/d/1G76KH7HjITtW-8XrbtD0eY_sOSD4kjM4/view

Denumirea practicii 3.7	Bugetul Inițiativelor Civice – instrument de participare a cetățenilor în gestionarea finanțelor publice.
Implementare	AO "Dezvoltare prin implicare"
Denumirea proiectului	"Implicare pentru servicii publice de calitate și un mediu protejat"
Locație	Or. Cimișlia

Proiectul "Implicare pentru servicii publice de calitate și un mediu protejat" a venit să rezolve problema legată de implicarea scăzută a cetățenilor în procesul de guvernare locală, planificare, monitorizare și evaluare a serviciilor publice. La etapa de conceptualizare a proiectului a fost sesizată problema legată de implicarea scăzută a locuitorilor în dezvoltarea localității și necunoașterea instrumentelor de implicare. Una din oportunitățile reale a cetățenilor și un instrument eficient de implicare în gestionarea resurselor financiare este Bugetul Inițiativelor Civice implementat de primăria Cimișlia.

Programul "Bugetul Inițiativelor Civice" (BIC) are un potențial mult mai mare, și necesită o promovare mai bună. În anul 2019, din cele 100 de mii lei planificate pentru Bugetul Inițiativelor Civice au fost valorificate doar 43,0 mii lei, doar 5 Grupuri de Inițiativă Locală (GIL) reușind să implementeze inițiative locale. Din discuțiile cu liderii locali s-a observat că aceștia nu au fost suficient informați cu privire Bugetul Inițiativelor Civice, nu cunosc despre procesul de aplicare, nu au competențe în pregătirea aplicațiilor și accesarea de fonduri pentru soluționarea problemelor din cartierele în care locuiesc. AO "Dezvoltare prin Implicare" și-a propus să rezolve aceste probleme. În rezultat:

- au fost create 7 Grupuri noi de Inițiativă Locală în diferite cartiere a orașului;
- liderii locali identificați au fost instruiți în domeniul implicării în procesul de planificare și monitorizare a bugetului local;
- 7 GIL au fost informate cu privire la inițiativa primăriei - Bugetul Inițiativelor Civice și oportunitățile pentru cetățeni
- liderii comunitari din grupurile de inițiativă au fost instruiți privind elaborarea notelor conceptuale și susținuți la elaborarea conceptelor de proiect;



Toate inițiativele depuse de grupurile locale au fost aprobate spre finanțare și asociația a susținut cetățenii și în procesul de implementare a acestora.

Inițiativele au vizat acțiuni de amenajare a spațiilor verzi și zonelor de odihnă, instalare a iluminării publice stradale, eficientizarea energetică a clădirilor publice prin schimbarea ferestrelor, reabilitarea unor porțiuni de canalizare. În anul 2020, din resursele financiare alocate pentru Bugetul Inițiativelor Civice au fost implementate 15 proiecte mici (dintre care 7 cu suportul consultativ al proiectului UE/GIZ), consiliul local alocând peste 213 mii lei pentru implementarea acestora, iar contribuția locală fiind de circa 200 mii lei.

În concluzie menționăm, că la nivel local există un potențial uman mare. Există lideri locali care pot mobiliza cetățenii și contribui la rezolvarea problemelor comunităților din care fac parte. Cele mai dese ori, aceștia nu cunosc despre inițiativele și activitatea primăriei, iar pentru o promovare mai bună este necesară folosirea diferitor canale de comunicare: rețelele de socializare, mass-media, panouri informative, sesiuni informative ș.a. Cele mai eficiente metode utilizate de organizație au fost întâlnirile în cartier, la care oamenii acasă, pe teritoriul lor, au fost deschiși și au comunicat despre problemele comune. Aceasta i-a unit și i-a adus împreună să găsească soluții și să participe la implementarea inițiativelor locale.



Denumirea practicii 3.8	Testarea experimentală a colectării gunoiului
Implementare	AO Centrul de Dezvoltare Durabilă "Rural21"
Denumirea proiectului	"Gospodari în curte – gospodari în sat – colectăm gunoiul, mai organizat"
Locație	5 localități din raionul Ștefan Vodă: Ștefănești, Volintiri, Copceac, Marianca de Jos și Talmaza.

În 4 localități-țintă din cadrul proiectului: comunitățile Ștefănești, Volintiri, Copceac, Marianca de Jos nu există sisteme de management a deșeurilor, nu este asigurată nici colectarea și evacuarea deșeurilor de la gospodăriile casnice. În s. Talmaza funcționează sistemul, care poate fi încă îmbunătățit. Pentru a cunoaște disponibilitatea potențialilor beneficiari ai serviciilor de MDS CDD "Rural XXI" a pregătit și desfășurat testarea experimentală a mecanismului de colectare a deșeurilor. Acest proces s-a realizat în 3 etape:

1. Etapa de pregătire, care a inclus ședințe de lucru pe platforma ZOOM unde participanții au fost informați despre scopul și motivul organizării colectării experimentale. S-au descris pașii procesului de organizare, componentele raportului privind colectarea experimentală și alte elemente importante. În cadrul sesiunilor au fost selectate sectoarele în care se va desfășura colectarea gunoiului (aproximativ 170 – 250 gospodării per sector), s-a fixat ora de început a experimentului și punctul de pornire. La evenimentul de pregătire au participat 26 persoane, membri ai Grupurilor de Acțiune Locală (GAC) și primarii localităților partenere. Ulterior, cu o zi înainte de experiment în sectorul selectat ca eșantion de cercetare a fost distribuită o mini publicație cu informații despre Harta sectorului, scopul experimentului, tipurile de deșeuri colectate și regulile de împachetare.

2. Etapa de realizare. Experimentele practice s-au desfășurat în perioada 10 iulie - 09 august 2021 după următorul grafic: (10 iulie – Ștefănești, 15 iulie – Volintiri, 24 iulie – Copceac, 30 iulie – Marianca de Jos și 09 August – Talmaza). Fiecare experiment a durat 4-5 ore. În ziua colectării mai mulți membri ai Grupului de Acțiune Civică monitorizau de aproape procesul și fixau mai mulți indicatori prestabiliți printre care:

- Nr. de gospodării în sectorul selectat
- Nr. de gospodării, care au scos gunoiul la poartă
- Nr. de gospodării care n-au împachetat gunoiul în saci
- Nr. de gospodării din sector la care nu a fost posibil accesul
- Unitatea de transport / Volumul remorcii
- Nr. curse sat-gunoiște / km parcurși / nr. ore de lucru
- Combustibil consumat (volum)
- Costuri (locațiune / combustibil / hamali)
- Nr. oameni implicați la organizarea și desfășurarea exercițiului

COLECTAREA EXPERIMENTALĂ A DEȘEURILOR

Dragi sătenii!

Vom organiza, pe data de 09 august 2021, colectarea experimentală a gunoiului de la gospodăriile casnice. Astfel, vom putea analiza costul serviciului existent și cât de pregătiți suntem pentru a îmbunătăți serviciul de colectare a deșeurilor.

Colectarea experimentală va avea loc doar în sectorul SPITALULUI (STRĂZILE Florilor, Ștefan Vodă și Ion Soltis).

VEZI HARTA PE VERSO

Rugăm locuitorii să respecte aceste reguli:

- Să împacheteze gunoiul în saci de plastic (pețicuți) sau saci obișnuiți - deșeurile care nu vor fi împachetate conform regulilor nu vor fi colectate;
- Să pună sacii cu gunoi în fața porții, în ziua colectării, până la 8:00;
- Nu se admit materiale de construcție, resturi de la animale, etc.

SECTORUL SPITALULUI ÎN EXPERIMENT

CURĂȚĂ ÎN CURTE-CURĂȚĂ ÎN SAT-COLECTĂM GUNOIUL MAI ORGANIZAT

Dragi sătenii!

Majoritatea dintre Duminăvoastră au fost de acord că avem nevoie de un serviciu bun de colectare centralizată a gunoiului în sat. Dacă o dată ați confirmat că trebuie să avem o localitate curată și bine amenajată. Organizația colectarea experimentală a gunoiului de la gospodăriile casnice, pentru a verifica TAKIUL, există și cum putem îmbunătăți serviciul. În acest caz, costurile vor fi acoperite de primărie. În urma experimentului vom putea trage câteva concluzii:

- Câte gospodării au urmat instrucțiunile de împachetare a gunoiului în fața porții, în zilele experimentului;
- Cât durează colectarea gunoiului;
- Care sunt cheltuielile pentru un asemenea serviciu.

ATENȚIE! În ziua în care va avea loc experimentul și la regulile de împachetare a gunoiului la poartă!

STRĂZILE: FLORILOR, ȘTEFAN VODĂ ȘI ION SOLTIS

Colectarea experimentală a gunoiului TALMAZA

După finalizare informațiile au fost cumulate, fiind elaborate 5 rapoarte despre rezultatele obținute în cadrul experimentului per fiecare localitate.

3. Etapa de analiză a rezultatelor și stabilire a pașilor următori. În rezultatul analizei s-au identificat o serie de indicatori cantitativi și calitativi printre care: % gospodăriilor casnice interesate de acest mecanism de colectare a deșeurilor din totalul de gospodării selectate; nr. (%) de gospodării, care au împachetat corect deșeurile și le-au scos în saci; nr.(%) de gospodării, care au respectat condițiile privind tipurile de deșeuri ce pot fi colectate; nr.(%) de gospodării, care nu au acces spre transportul, care evacuează deșeurile; au fost estimate cheltuielile necesare pentru crearea serviciului fiind analizate și alte aspecte.



Rapoartele privind rezultatele obținute au fost transmise către APL pentru a fi discutate, analizate și datele obținute în lucrul cu cetățenii să fie utilizate la etapele de conceptualizare, planificare, creare și implementare a sistemului de management al deșeurilor.

Realizarea testărilor experimentale în localități a arătat, că populația a reacționat binevoitor la activități. Unii au fost surprinși, că organizatorii acțiunii s-au ținut de cuvânt și au venit să ridice gunoii de la poartă, conform promisiunii. Mulți au declarat, că colectarea centralizată scoate o problemă de pe umerii lor și că costul estimativ de 20-30 lei pe lună este mai ieftin decât transportarea individuală.

Testarea experimentală este un exercițiu eficient în procesul de planificare și creare a sistemului de management al deșeurilor, deoarece reprezintă un instrument de verificare a mai multor aspecte:

- interesul cetățenilor pentru crearea serviciului;
- responsabilitatea pentru respectarea regulilor la colectarea deșeurilor (ce tipuri de deșeuri se poate de scos, cum se împachetează);
- se calculează cheltuielile estimative necesare pentru funcționarea sistemului MDS;
- se poate de discutat cu cetățenii și privind disponibilitatea de plată a serviciilor;
- pot fi identificați pașii necesari de realizat pentru crearea unui serviciu public mai aproape de interesele și așteptările cetățenilor.

În rezultat, în cele 5 localități rurale partenere a fost realizat un exercițiu important în constituirea și dezvoltarea serviciului de colectare a deșeurilor. Primarii și membrii Grupurilor de Acțiune Civică au înțeles importanța exercițiului și necesitatea repetării lui la anumite intervale de timp.

În concluzie putem spune, că agenda colectării deșeurilor trebuie respectată și pe timp nefavorabil pe drumuri nepracticabile. Nerespectarea agendei diminuează din start calitatea serviciului și încrederea oamenilor în durabilitatea acestuia. Sunt necesare unități de transport, care compresează deșeurile și micșorează numărul de rute efectuate până la gunoistile centralizate. Trebuie asigurate uniforme de muncă atractive pentru hamali. Este necesară o comunicare permanentă cu clienții pentru a mări numărul de contracte semnate și a spori sistematic calitatea serviciului prestat.

Denumirea practicii 3.9	"Creăm împreună cu cetățenii serviciul de MDS de la zero"
Implementare	AO Capaclia-Alsacia
Denumirea proiectului	"Capaclia Mai Conștientă, Capaclia Mai Curată "
Locație	s. Capaclia, r-l Cantemir

Una din nevoile cetățenilor identificate la faza de elaborare a proiectului este lipsa serviciilor de management al deșeurilor în localitatea Capaclia. Știm exact unde vrem să ajungem, dar nu știm exact cum facem asta. În proiect ne-am planificat un set de acțiuni și acum după finalizarea proiectului putem spune - Da! Funcționează!. Iar experiența noastră vrem să o împărtășim cu alte localități rurale, care stau în fața dilemei.

- Grupul-țintă cu care au început activitățile sunt tinerii. A fost organizat un concurs de desene, la care cei 40 elevi participanți la concurs au desenat cum poate arăta Capaclia mai curată și cu oameni conștienți. Ulterior au fost desfășurate ateliere de instruire despre pericolele poluării mediului. Fiecare elev a transmis acasă, în familie mesajul legat de necesitatea soluționării problemei privind colectarea deșeurilor în localitate;
- În colaborare cu APL Capaclia și reprezentanții Întreprinderii Municipale a fost lansată campania de informare a localității privind necesitatea inițierii unui serviciu eficient de management al deșeurilor. S-au organizat 5 adunări pe sectoare, unde fiecare cetățean a avut posibilitatea să se alăture sectorului mai apropiat.
- Fiecare sector în mod democratic și-a delegat un lider de sector, care în continuare a devenit persoana responsabilă de informare și mobilizare în sectorul respectiv. Astfel 5 persoane din localitate, toate casnice, s-au implicat activ și au demonstrat, că fiecare cetățean are posibilitatea de a participa în discutarea problemelor satului și luarea deciziilor, nu doar persoanele publice trebuie și pot să facă asta;
- A fost creat Grupul de inițiativă locală, din care fac parte cei 5 lideri de sectoare, dar și reprezentanți ai instituțiilor publice și alți cetățeni interesați. Acest pas a dus la consolidarea localității și mobilizarea diferitor categorii de locuitori în identificarea celei mai viabile soluții pentru managementul deșeurilor în localitate;
- A fost organizată o vizită de studiu în s. Colibași, Cahul, pentru a prelua experiența practică de funcționare a sistemului de MDS. Grupul de inițiativă locală a simțit, că are nevoie să învețe din experiența celor mai avansați. La Colibași am înțeles, că mecanismul eficient pentru comunitățile mici este stabilirea taxei pentru serviciul de MDS și nu a tarifului, de fapt, așa cum era preconizat inițial;
- Simțindu-se pregătiți pentru crearea sistemului s-a dat startul activităților de elaborare a documentelor primare pentru crearea sistemului MDS. Grupul de lucru s-a implicat la elaborarea Planului strategic de dezvoltare socio-economic al satului Capaclia pentru anii 2021-2025, componenta managementul deșeurilor solide", al Regulamentului cu privire la salubritatea și menținerea curățeniei pe teritoriul satului Capaclia și a Regulamentului privind administrarea taxei de salubritate. În aceste acțiuni echipa asociației a fost susținută de experții proiectului UE-GIZ;

- Organizarea consultărilor publice a proiectelor de documente și desfășurarea audierilor publice. Documentele au fost supuse dezbaterilor, colectate idei noi, documente redactate final și transmise către Consiliul Local Capaclia;
- Aprobarea documentelor de către Consiliul local Capaclia;
- Au urmat activități de salubritate a localității cu participarea a 150 persoane. Au fost colectate deșeurile de pe o suprafață de cca 8 ha, unde anterior erau locuri de depozitare neautorizată, fiind evacuate la gunoiște cca 50 remorci cu deșeuri. Pe o suprafață de 2 ha în locul gunoiștilor spontane au fost plantați 1670 copaci de salcâm;
- Lansarea licitației și procurarea a 550 de tomberoane toate gospodăriile și instituțiile publice din localitate;
- Lucrul cu cetățenii la distribuirea tomberoanelor și semnarea contractelor de servicii. Se merge din casă la casă și se comunică cu fiecare gospodar, se explică cum va avea loc procesul de colectare a deșeurilor, se propune și se semnează un contract de răspundere materială a bunului recepționat, se completează declarația privind numărul de persoane care locuiesc în gospodărie, se stabilește și se include suma spre plată;
- Din 1 august 2021 a fost lansat serviciul local de management al deșeurilor.

Acest proiect a creat mecanisme de implicare locală, a mobilizat cetățenii în procesul de soluționare a problemei legate de poluarea mediului din cauza deșeurilor aruncate și stocate neregulamentar, a consolidat lideri locali, a sporit imaginea AO "Capaclia-Alsaciași, poate, cel mai important, prin cooperarea asociației obștești, a APL Capaclia și ÎM a fost creat un nou serviciu public local, împreună cu cetățenii și pentru cetățeni!



Denumirea practicii 3.10	"Ghidul privind elaborarea planurilor locale de gestionare a deșeurilor"
Implementare	AO Centrul de Dezvoltare Durabilă "Rural21"
Denumirea proiectului	"Gospodari în curte – gospodari în sat – colectăm gunoiul, mai organizat"
Locație	5 localități din raionul Ștefan Vodă: Ștefănești, Volintiri, Copceac, Marianca de Jos și Talmaza.

Ghidul privind elaborarea planurilor locale de gestionare a deșeurilor este un produs util pentru comunitățile interesate în crearea sistemului de management al deșeurilor solide. Ghidul a fost elaborat de o echipă de experți și discutat în cadrul a 4 sesiuni cu participarea membrilor Grupurilor de acțiune civică (GAC) și primarilor din diferite localități ale țării.

Ghidul răspunde la multe provocări din domeniul gestionării deșeurilor printre care: lipsa soluțiilor conturate la nivel național, creșterea constantă a volumului deșeurilor acumulate, nivel redus de conștientizare din partea cetățenilor a efectelor negative asupra mediului, grad redus de participare în gestionarea treburilor publice, povara durabilității unui serviciu creat în comunități ș.a.

Ghidul încorporează experiențele localităților partenere de proiect din r-I Ștefan Vodă, dar și altor localități din r-le Anenii Noi, Cimișlia, Taraclia Căușeni, Strășeni, Pelinia, Drochia, Singerei, Hîncești, Cantemir, Fălești și orașul Soroca.

Acest produs a fost gândit ca să ofere principalele instrumente normative și de comunicare, care pot fi utilizate de APL pentru înființarea, delegarea și finanțarea serviciilor de colectare a deșeurilor.

Ghidul conține 10 Acțiuni de educație participativă a cetățenilor și pașii legali privind crearea și gestionarea serviciului de evacuare a deșeurilor. La fel, se conțin modele de proiecte de decizii pentru formele de gestiune (Inclusiv la compartimentele specializate ale primăriei), de evacuare a deșeurilor, model de regulament al serviciului, metodologie de stabilire a tarifului, proiecte de decizii cu privire la licitații, la delegare, cu privire la procedura de semnare a contractelor de gestiune delegată etc.

Urmează ca primăriile în colaborare cu grupurile de cetățeni să decidă asupra formelor de constituire a serviciilor locale ulterior incluse în Programul local de gestionare a deșeurilor. Este foarte important ca rolurile să fie distribuite între APL, prestatorul de serviciu și oameni.

Important de menționat - comunitățile locale conștientizează problema ca una fără precedent. Un număr mare de oameni doresc să se implice. Iar deciziile de a înființa serviciul nu este o decizie pur legală. Ea trebuie să izvorască din voința oamenilor. Acest izvor există. El trebuie susținut prin informare și stimulare.

Pentru a face cunoștință cu conținutul ghidului accesează link-ul <https://www.facebook.com/cddrural21/posts/398253304989199>.

Denumirea practicii 3.11	"Parteneriat local – în campania de repartizare a pubelelor în sectoarele mun. Cahul"
Implementare	AO "Perspectiva"
Denumirea proiectului	"EcoCahul - Cetățean implicat pentru un oraș curat!"
Locație	Mun. Cahul, r-l Cahul

În perioada martie - iunie 2021 AO "Perspectiva" a fost partenerul de încredere al Întreprinderii Municipale Gospodăria Comunal-Locativă (ÎMGCL) Cahul în repartizarea celor 920 pubele către gospodăriile casnice din sectoarele Valincea, Lipovanca, Lapaevca și str. B. P. Hașdeu. Procurarea pubelelor a fost parte a proiectului "EcoCahul - Cetățean implicat pentru un oraș curat!" finanțat de Uniunea Europeană. AO "Perspectiva" din Cahul a transmis pubelele procurate cu suportul UE cu titlu gratuit către Primăria mun. Cahul, iar primăria prin decizia Consiliului Municipal Cahul le-a transmis ÎM "Gospodăria Comunal-Locativă".

- Printr-o bună cooperare AO "Perspectiva" și ÎM Gospodăria Comunal-Locativă au realizat următoarele:
- elaborarea în comun (AO și ÎMGCL) a graficului de distribuție a pubelelor în sectoarele sus-menționate;
- informarea populației prin sursele de informare a ambilor parteneri – pe site asociației, pe portalul de știri www.ziuadeazi.md, plasarea anunțurilor pe panourile informative, dar și informarea directă prin intermediul angajaților ÎMGCL;
- crearea unei echipe comune de repartizare a pubelelor din 4 persoane: 2 membri ai ONG și 2 angajați ai întreprinderii;
- stabilirea condițiilor și mecanismului eficient de repartizare a pubelelor: pregătirea și printarea contractelor, care urmau a fi semnate de potențialii beneficiari ai serviciilor de management a deșeurilor;
- distribuția pubelelor către locuitorii mun. Cahul în cadrul a 13 raiduri în sectoare și comunicare cu cetățenii. Aceste întâlniri au constituit o bună campanie de informare și comunicare cu beneficiarii de servicii. La întâlnirile cu gospodăriile casnice au fost discutate și explicate clauzele contractuale, tipurile de deșeuri acceptate, condițiile și termenii de achitare ș.a. Transportarea pubelelor s-a realizat de Serviciul gestionar și Serviciul de salubritate și amenajare a teritoriului din cadrul primăriei, angajații fiind implicați în procesul de descărcare și repartizare.

Procesul de distribuție a pubelelor a fost realizat transparent, sistematic fiind postate informații despre rezultatele lucrului cu cetățenii. Mediatizarea pe larg a stârnit un viu interes din partea locuitorilor, care au început a veni cu solicitări suplimentare pentru îmbunătățirea gestionării deșeurilor în oraș. O astfel de solicitare a parvenit din partea locuitorilor din str. B.P. Hașdeu, o stradă din centrul municipiului, care duce spre punctul de trecere internațională a frontierei "Cahul-Oancea" (România), fiind una din străzile cele mai solicitate și aglomerate din oraș. Decizia finală de lichidare a platformei a fost luată de administrația orașului. În procesul de implementare a proiectului a fost lichidată această platformă, fiind distribuite

88 pubele către gospodăriile din sector. Paralel s-a lucrat cu cetățenii pentru informarea și explicarea necesității de eliberare a străzii de deșeurile colectate, măsurile de sancționare în cazul depozitării deșeurilor după scoaterea platformei și necesitatea actualizării contractelor.

În rezultatul activității coerente bazate pe principii de colaborare între asociație și întreprindere au fost atinse următoarele rezultate:

- 374 Gospodării casnice au perfectat pentru prima dată un contract de prestare a serviciului de management al deșeurilor cu întreprinderea municipală Cahul;
- 546 Gospodării casnice au ajustat contractele existente, cu plata serviciilor pentru 2 persoane, ce constituie 30 lei (și nu pentru o persoană cum era anterior);

În campania de informare a cetățenilor și distribuție a pubelelor s-a sesizat, că cetățenii sunt deschiși și cooperanți, conștienți că este nevoie să avem grijă de oraș. Ei și-au exprimat mulțumirea pentru pubelele recepționate gratis, dar achitate din fondurile UE, cât și pentru mecanismul eficient de distribuție în sectoare și posibilitatea de a semna contract de servicii cu ÎM GCL acasă prin intermediul reprezentanților întreprinderii implicați în campania "din poartă în poartă"

Cooperarea dintre AO "Perspectiva", Întreprinderea Municipală Gospodăria Comunal-Locativă (ÎMGCL) Cahul și primăria mun. Cahul poate constitui un model pentru alte localități de comunicare cu cetățenii și implicare în îmbunătățirea serviciilor publice locale.



Denumirea practicii 3.12	”Mass-media – un partener important în lucrul cu cetățenii”
Implementare	Agenția pentru Dezvoltarea Locală din Moldova (LDAM)
Denumirea proiectului	„Modernizarea managementului deșeurilor menajere solide din orașul Cimișlia, satele Bogdanovca Nouă, Bogdanovca Veche și Dimitrovca”
Locație	Or. Cimișlia

În lucrul cu cetățenii un rol foarte important revine partenerilor informativi, celor care pot să transmită mesajul, să provoace, să pună în discuție și să catalizeze publicul în identificarea celor mai bune soluții. Proiectul implementat de LDAM în parteneriat cu televiziunea MediaTV Cimișlia este un exemplu elocvent în acest sens. Problema pusă în discuție s-a referit la calitatea serviciilor de management al deșeurilor prestate de operatorul de servicii din Cimișlia și modul de contractare a serviciilor (prin taxe locale sau tarife). Pentru a afla viziunea și părerea cetățenilor au fost desfășurate un set de acțiuni media:

- dezbateri TV - radio în direct cu privire la modul de contractare a serviciilor MDS în oraș și stabilirea tarifului pentru serviciile de MDS;
- emisiuni TV-radio în direct cu 2-3 invitați în studiou (reprezentanți APL, ONG, experți MDS, ÎM Servicii Publice), pe parcursul cărora erau acordate întrebări în direct de la telespectatori și răspunsuri ale invitaților;
- producerea și mediatizarea unui Spot TV-Radio privind situația pe domeniul Managementului Deșeurilor Solide în oraș;
- 4 articole în ziarul regional ”Gazeta de Sud”. S-a comunicat despre: proiect și așteptările de la procesul de implementare, întâlnirile cu cetățenii în cadrul dezbaterilor pe sectoarele orașului și satele din componența primăriei Cimișlia, achiziția euro containerelor și distribuția lor, despre rezultatele și beneficiarii proiectului (opinii, comentarii de la APL, cetățeni, echipa de implementare, finanțatori).
- filmul de investigație „Epopoea deșeurilor din Cimișlia”, care este o sinteză a schimbărilor din ultimii 10 ani în domeniul gestionării deșeurilor solide și situația platformele de gunoi din orașul Cimișlia. În 10 ani Cimișlia a reușit să recultiveze groapa de gunoi veche, care era ca o carte de vizită de prost gust la intrarea în localitate și a reușit să deschidă alta temporară (pentru 5-7 ani) mai departe de oraș până va fi implementată politica regională în domeniul MDS și construită Platforma Regională de deșeuri. De fapt, soluția gestionării eficiente a deșeurilor la Cimișlia, încă nu e găsită definitiv <https://mediatv.md/epopeea-deseurilor-din-cimislia/>.
- Au fost folosite și alte metode de sensibilizare a populației:
- Concurs cu genericul: „Îți pasă de viitor – du gunoiul în zonele special amenajate pentru deșeuri!” la categoriile foto, video și desen, la care au fost premiați peste 60 de copii și tineri din orașul Cimișlia.
- Elaborarea și afișarea banner-ului, de dimensiuni mari 3x6 m, în centrul orașului, cu mesajul: „Îți pasă de viitor – du gunoiul în zonele special amenajate pentru deșeuri!”.



Denumirea practicii 3.13	Elaborarea "Strategiei intercomunitare de mediu și dezvoltare durabilă în spațiul rezervației Biosferei "Prutul de jos"
Implementare	AO "Apă curată"
Denumirea proiectului	Eco R-Evoluția
Locație	s. Slobozia Mare, Cahul

Un element important în cadrul proiectului "Eco R-Evoluție" l-a constituit componenta de planificare strategică și implicarea tuturor actorilor sociali din 9 UAT din spațiul geografic al Luncii Prutului de Jos în procesul participativ de elaborare a "Strategiei intercomunitare de mediu și dezvoltare durabilă în spațiul rezervației Biosferei "Prutul de jos".

Acest lucru s-a realizat cu implicare unei echipe locale motivate pentru a contribui la dezvoltarea durabilă în microregiunea rezervației biosferei "Prutul de Jos" formată din reprezentanți ai APL, ai rezervației biosferei "Prutul de Jos", instituțiilor de învățământ, ONG-uri din localitățile Crihana Veche, Manta, Vadul lui Isac, Colibași, Brâza, Văleni, Slobozia Mare, Cășlița Prut și Giurgiulești, experți ai AO Centrul "Contact-Cahul", preocupați de viitorul localităților, dar și de înlăturarea problemelor legate de degradarea resurselor naturale din regiune, de cantitatea crescândă de deșeuri, de schimbările climatice care afectează regiunea, de necesitatea de protecție a patrimoniului natural, inclusiv zonele umede și biodiversitatea bogată și considerând absolut indispensabil a contribui la o schimbare a direcției de dezvoltare pentru asigurarea calității vieții populației, prosperității economice durabile și protecției mediului în microregiune.

Fiecare din cele 9 comunități a desemnat o echipă de planificare strategică constituită din 4 membri, care au participat la atelierile intercomunitare de elaborare a Strategiei. Din cadrul echipelor au făcut parte reprezentanți ai diferitor sectoare: public, privat, civic. Strategia a fost elaborată împreună cu expertul contractat, care a coordonat și facilitat procesul de elaborare a strategiei. Atelierile au fost organizate prin rotație în diferite localități. A fost elaborată strategia și planul de acțiuni pentru perioada 2022-2027. Apoi proiectul strategiei a fost transmis către toate cele 9 APL pentru a fi organizate consultări publice locale. Documentul a fost plasat pe rețelele de socializare. La final a fost organizată audierea publică a proiectului strategiei cu participarea a circa 50 persoane din comunități, din cadrul Rezervației biosferei "Prutul de Jos" ș.a. Până la finele anului 2021 urmează ca toate cele 9 APL să aprobe strategia prin deciziile Consiliilor Locale. Domeniile de intervenție conform strategiei sunt:

1. Apa și sanitație
2. Gestionarea Deșeurilor
3. Economie circulară
4. Conservarea/ păstrarea și valorificarea patrimoniului natural
5. Turism și agrement
6. Gestionarea transporturilor
7. Conștientizare/educarea populației, mobilizarea cetățenilor

Care e relevanța acestei strategii?

- Documentul de planificare strategică vine ca o soluție pe termen mediu pentru 9 APL-uri în contextul actual legat de înlăturarea crizei economice cauzate de situația pandemică, necesitatea de gestionare durabilă a resurselor naturale, prevenirea și reducerea impactului asupra mediului și a consecințelor climatice, stabilind axe și domenii de intervenție clare;
- Strategia oferă o viziune clară cu privire la organizarea activităților, prioritizarea investițiilor și gestionarea eficientă a resurselor necesare pentru implementarea domeniilor de dezvoltare durabilă și protecție a mediului;
- Acțiunile incluse răspund direct cerințelor locale și pot contribui la implementarea unor proiecte capabile să contribuie la progresul general al micro-regiunii;
- Strategia elaborată este intercomunitară și presupune o responsabilitate și implicare comună pentru păstrarea stării de mediu într-un teritoriu cu potențial natural bogat inclus în patrimoniul UNESCO;
- Implementarea strategiei stimulează consolidarea parteneriatelor și realizarea proiectelor și inițiativelor intercomunitare, reducerea competiției și unificarea eforturilor în lucrul cu cetățenii;



Elaborarea Ghidului de "Metode și practici de abilitare a cetățenilor pentru servicii mai bune în comunități" a fost posibil grație celor 18 OSC-uri partenere în cadrul Programului de Granturi Locale din cadrul proiectului "Suport în Abilitarea cetățenilor din Regiunea de Dezvoltare Sud", parte a proiectului național „Abilitarea cetățenilor în Republica Moldova” finanțat de Uniunea Europeană și implementat de către Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei.

Aici au fost împărtășite experiențe relevante acumulate în procesul de implementare a proiectelor în comunități. Practicile prezentate se referă la metode de angajare a cetățenilor și societății civile din regiunea de sud în procesul decizional local și de gestiune comunitară durabilă.

Atingerea unui nivel înalt de participare a cetățenilor în procesele decizionale și de monitorizare a proceselor de dezvoltare locală poate fi asigurat prin comunicarea stabilă dintre APL, OSC și cetățeni, prin atragerea cetățenilor în consultări publice, prin formarea de capacități privind modul de implicare, prin acțiuni de mobilizare comunitară, toate acestea constituind elemente de abilitare cetățenească.

Acest ghid contribuie la creșterea nivelului de conștientizare a cetățenilor privind problemele de mediu la nivel local sau regional, calitatea serviciilor locale, consolidează capacitățile de monitorizare a cetățenilor în procesul de realizare a lucrărilor de construcții și infrastructură la nivel local.

